

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Ühiskonnateaduste instituut
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

Venekeelne ajakirjandus Narvas – selle olukord ja elanike ootused

Bakalaureusetöö

Autor: Madis Kasemaa

Juhendaja: Ragne Kõuts-Klemm, PhD

Tartu 2024

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	6
1.1 Ajakirjanduse olemus ja roll demokraatlikus ühiskonnas	6
1.2 Meedia ja auditooriumi suhe.....	9
1.3 Ajakirjanduse roll internetiajastul	13
1.4 Kohalik ja üle-eestiline ajakirjandus.....	15
1.5 Venekeelse elanikkonna meediatarbimisharjumused	16
1.6 Narva kohalik venekeelne ajakirjandus	18
1.6.1 Narvskaja Gazeta	18
1.6.2 Narvski Rabotši.....	19
1.6.3 Gorod	19
2. UURIMISTÖÖ EESMÄRK JA UURIMISKÜSIMUSED.....	21
3. METOODIKA	22
3.1 Intervjuud Narva ajakirjanikega	22
3.2 Intervjuud venekeelsete narvalastega	22
4. TULEMUSED	25
4.1 Narva kohalik venekeelne ajakirjandus kohalike ajakirjanike vaates.....	25
4.2 Narva kohalik venekeelne ajakirjandus elanike vaates.....	27
4.2.1 Informeeritus ja allikad	27
4.2.2 Allikate usaldusväärsus.....	30
4.2.3 Kohaliku ajakirjanduse olulisus	33
4.2.4 Ootused ja ettepanekud kohalikule ajakirjandusele	35
5. JÄRELDUSED JA ARUTELU	41
KOKKUVÕTE	46
SUMMARY	47
KASUTATUD KIRJANDUS	48
LISA 1 – Intervjuukava ajakirjanikele.....	54
LISA 2 – Intervjuukava Narva venekeelsetele elanikele	55
LISA 3 - lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks	56

SISSEJUHATUS

Ajakirjandusvabaduse mõistet seostatakse tihedalt demokraatiaga – see on kui vajalik tingimus, märk tõelisest demokraatiast. Informatsioonile juurdepääs on demokraatia tervise seisukohalt oluline vähemalt kahest aspektist. Esiteks tagab see selle, et kodanikud teeksid vastutustundlikke ja informeeritud valikuid, mitte ei tegutseks teadmatuses või valeinfo alusel. Teiseks täidab informatsioon „kontrollifunktsiooni“, tagades, et valitud esindajad täidavad oma kohustusi ja täidavad nende poolt hääletanud isikute soove (Center for..., 1999).

Demokraatliku ühiskonna ideaaliks on tagatud info vaba levik ja vabadus oma arvamust avaldada. Lisaks sellele on oluline mitmekülgne, professionaalne ja usaldusväärne ajakirjandus, mille auditooriumi moodustab informeeritud ja huvitatud elanikkond. Samuti on oluline, et elanikkond oleks motiveeritud saadava info põhjal otsuseid langetama ja tegutsema (McQuail, 2013: 39).

Ühelt poolt on tarvilik, et demokraatlikus ühiskonnas eksisteeriks sõnavabadus ja ligipääs informatsioonile, kuid samal ajal on ka oluline, et ühiskonnas oleks huvi selle informatsiooni vastu.

Infovahendamise institutsioonina on traditsiooniliselt nähtud ajakirjandusel väga olulist rolli. Tänapäeval on seal kõrval ka internetiplatvormidel pakutavad võimalused, nt blogid või sotsiaalmeedia suhtlus. Demokraatlikes ühiskondades on välja kujunenud mitmekülgne meediasüsteem, mis aitab hoida auditooriumi informeeritud ja erinevates aruteluringides. Inimestel on võimalik saada infot erinevatel tasanditel toimuva kohta – nii maailmas toimuva kui ka kohalikus elus toimuva kohta.

Bakalaureusetööle eelnenud seminaritöös hakkasin uurima Narva venekeelset kohalikku ajakirjandust. Lähtusin eeldusest, et selleks, et Narva elanikud saaksid kohalikus elus kaasa rääkida ja osaleda, peab sealne ajakirjandus teavitama auditooriumi piirkonna sündmustest kohalikus poliitikas ja majandussfääris, aga ka kultuurielus toimuva kohta. Seminaritöö ootamatud leiud venekeelse ajakirjanduse olukorra kohta viisid mind edasi uurima sealseid elanikke – millised on kohalike elanike ootused kohalikule ajakirjandusele?

2024. aasta statistika kohaselt moodustavad venelased umbes 70% Ida-Viru maakonna rahvastikust (Statistikaamet, 2024). 2016. aasta andmed näitavad, et eesti keelt emakeelena rääkijate osakaal oli Eestis kõige väiksem Ida-Viru maakonnas (Statistikaamet, 2017). Varasemad andmed 2011. aastast näitavad, et Narva linnas tunnistas vene keelt emakeelena umbes 96% elanikkonnast ja eesti keelt emakeelena umbes 2% (Statistikaamet, 2011). Hiljutise rahvaloenduse andmetel on võõrkeelte oskajate osakaal Narvas ainult 36%, mis on märgatavalt madalam kui Eesti rahvastiku keskmine võõrkeeleoskus (76%) (Statistikaamet, 2022).

Kuna vähene riigikeele oskus seab Narva linna elanikkonnale piirangud üleriigilise eestikeelse ajakirjanduse tarbimiseks, siis on tähtis teada, milline on ajakirjanduslik olukord Narvas. Kas Narvas elava venekeelse elanikkonna jaoks on olemas piisav ajakirjanduslik pakkumine, et nad saaksid end ühiskonda puudutavate teemadega kursis hoida? Kas Narva linna venekeelse elanikkonna seas on piisav nõudlus, et kohalik ajakirjandus saaks toimida?

Vene keelt kõneleva Eesti riigi territooriumil elava elanikkonna ajakirjanduse tarbimine ja kursisolek tähtsate kodulinna kui ka koduriiki puudutavate teemadega on tähtis demokraatia toimimiseks meie demokraatlikus vabariigis. Ameerika poliitikateoreetik ja professor Robert Dahl on rõhutanud, et demokraatia toimimiseks peavad igal kodanikul olema adekvaatsed võimalused jõuda otsustamiseks ette nähtud aja jooksul selgusele selles, milline valik teenib kõige paremini tema huve (Dahl 1991, viidatud Palmaru, 2016 kaudu). Dahl toob välja ka selle, et igal inimesel peab olema kaaskodanikega võrdne võimalus väljendada oma eelistusi. Muuhulgas peab tal olema võimalus esitada küsimusi probleemide kohta ja väljendada arvamust (Dahl 1991, viidatud Palmaru, 2016 kaudu).

Seega võib öelda, et riigi kodanike osalemine avaliku ruumi aruteludes võimaldab kodanikel osaleda otsustusprotsessides, väljendada oma seisukohti ning mõjutada poliitilisi ja sotsiaalseid otsuseid.

Minu bakalaureusetööl on kahene eesmärk: ühelt poolt saada teada, milline on Narva kohaliku ajakirjanduse olukord ja teiselt poolt saada teada, millised on kohalike venekeelsete elanike ootused.

Töös uurin seda, mida Narvas elavad venekeelsed inimesed ootavad või eeldavad kohalikult ajakirjanduselt. Lisaks uurin nende meediatarbimisharjumuste kohta. On oluline rõhutada, et

uurides Narvas elavaid venekeelseid inimesi ei saa ma antud töö põhjal teha järeldusi kogu Narva venekeelse elanikkonna kohta. Töö uurimisküsimused ja järeldused kehtivad ainult valimi kohta. Töö peamiste uurimisküsimustena toon välja:

1. Milline on Narva venekeelse kohaliku ajakirjanduse hetkeseis?
2. Kuidas mõistavad Narvas elavad venekeelsed inimesed kohaliku ajakirjanduse rolli, tähtsust ja selle vajalikkust?
3. Kuidas ja kust kohast leiavad Narva linna venekeelsed inimesed kohaliku elu kohta informatsiooni?

Uurimistöö viisin läbi mitmeastmeliselt. Esmalt viisin läbi kaks intervjuud Narva venekeelsete ajakirjanikega, kes aitasid saada ülevaate Narva kohalikust ajakirjandusest. Seejärel intervjueerisin Narva elanikke, et saada teada nende ootustest ja hoiakutest.

Teoreetilises osas kirjeldan ajakirjandust kui demokraatliku ühiskonna vajaliku osa olemust ja rolli. Lisaks kirjeldan meedia ja auditooriumi suhet, kohaliku ja üle-eestilise ajakirjanduse olemust, eestlaste ja venekeelse elanikkonna meediatarbimisharjumusi ning ajakirjanduse rolli internetiajastul. Meetodi osas selgitan, kuidas kogusin uurimistöö jaoks vastused. Tulemuste ja arutelu osas toon välja intervjueeritavate vastused, seon need teoreetilise osaga ning arutlen tulemuste üle.

Soovin tänada Narva tudengeid Serafimat ja Anastassiat, kes aitasid mind tõlkimisega. Samuti tänan Jüri Nikolajevit ja Sergei Stepanovit, kes aitasid mul saada ülevaate Narva kohalikust ajakirjandusest. Kõige suurema tänu võlgnen oma juhendajale Ragne-Kõuts Klemmile, kelle toetus oli minu töö valmimisel hindamatu.

1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

Töö teoreetiline osa seob omavahel ajakirjanduse ja selle auditooriumi demokraatlikus ühiskonnas. Kitsendan teemat ainult demokraatlikele ühiskondadele, sest nendes tingimustes saab ajakirjandus toimida omaenese reeglite alusel ja vabana tsensuurist. Kuna demokraatias on ajakirjanduse rolli normatiivselt selgelt mõtestatud, lähtun ka oma töös sellise ühiskonna vaba ajakirjanduse ideaalist.

1.1 Ajakirjanduse olemus ja roll demokraatlikus ühiskonnas

Ajakirjanduse mõistele on erinevaid definitsioone. Modernsel ajastul saab ajakirjandust mõista kui valdkonda või elukutset, kus kogutakse uudiseid ja informatsiooni ning seejärel töödeldakse ja levitatakse seda läbi erinevate meediumite rahvale. Websteri sõnastik on andnud ajakirjandusele konkreetsema tähenduse: „Ajakirjandus on meediaüksuse juhtimise elukutse, mis hõlmab endas kirjutamist, toimetamist, väljaandmist või ringhäälingut“ (Merriam-Webster, i.a). McQuaili sõnul viitab massikommunikatsioon organiseeritud suhtlusviisile, mis võimaldab avatult suhelda lühikese aja jooksul sõltumata vastuvõtja ja edastaja kaugusest ning vastuvõtjate kvantiteedist (McQuail, 2000: 12-13). Massikommunikatsiooni algne definitsioon protsessina lähtus massitootmise, -reproduktiooni ja -levitamise objektiivsetest omadustest, mis olid mitme erineva meediumi poolt jagatud (McQuail, 2000: 12-13).

Meedia olemus ning avatus sõltub ka riigikorrast. Demokraatia põhimõtteid eiravas ühiskonnas liigub info ülalt alla, võimult rahvani (Khadpekar, 2012). Elades demokraatlikus riigis, näeme, et info saab levida ka nõ. alt üles – näiteks läbi arvamuse avaldamise või aktivismi. Võimulolija positsioon sõltub paljuski rahva toetusest. Eesti Vabariik on koos teiste Ida-Euroopa maadega valinud oma riigikorraks demokraatliku süsteemi, mida Robert Dahl nimetab poliäriaks. Poliäria saab edukalt eksisteerida vaid siis, kui valdav enamus ühiskonnast lööb kaasa ühendustes, vahetab informatsiooni, võtab osa referendumitest ja valimistest (Tartu Ülikooli ajakirjanduse..., 2004). Vabadel ja demokraatlikel väärtustel toimivat ajakirjandust, mis peaks olema justkui ühiskonna peegel, mõjutavad erinevad ühiskonnas eksisteerivad tegurid, nagu näiteks riigi ajalugu ja ühiskonnas eksisteeriv poliitiline kord. Vastandudes totalitaarsele ühiskonna korrale, kus ajakirjandust iseloomustab tugev tsentraliseeritus ja hierarhilisus

(Vihalemm, 2004), siis peegeldades ühiskonda ja võimaldades informatsiooni vaba liikumist peaks ajakirjandus toetama läbipaistva ja demokraatliku riigi toimimist.

Ühe seisukoha kohaselt on meedial tänapäeva ühiskonnas kolm ülesannet: see on info paljundaja ja infopakumise kiirendaja, ning sellisena on ta võtmeks osaleva ja end valitseva kodanikkonna juurde; see on kriitik, mis sõltumatu instantsina valvab ja uurib võimulolijate tegevust; kolmandaks, see on foorum, mis pakub avalikkust eri nägemusi omavatele aktööridele (Palmaru, 2016). Meedia funktsioone võib leida veelgi. Näiteks Nõukogude Liidu kadumis- ja iseseisva Eesti Vabariigi algusperioodil oli meedia kui ühendav jõud. Sellel ajajärgul alustasid erinevad Eesti väljaanded programmidega, mis andsid võimaluse inimestele avameelselt arutleda selle üle, mis parasjagu oluline oli. Siis oli meedial osa rahvusliku mälu taastumisel ja ajakirjandus kujunes võrgustikuks, mille kaudu rahva kasvav poliitiline aktiivsus toimus (Vihalemm, 2004). Peegeldades ühiskonna murekohti, inimeste soove ning kajastades väljaspool riiki toimuvat loob ajakirjandus fookuspunktid, millel arutlemine võiks toimuda demokraatliku riigi hüvanguks. Seega kannab ajakirjandus ka tänapäeval olulist rolli riigi demokraatlike põhimõtete säilimisel, rahva kaasamisel poliitilistesse aruteludesse ja põhiseaduslike otsuste langetamisel.

Kuid ajakirjandus- ja arvamusvabadust ei saa vaadelda kivisse raiutuna ning eeldab pidevat tööd. USA õigusteadlane Edwin Baker on märkinud, et liberaal-pluralistlik demokraatiamodel põhineb ootustel, et erinevaid huve esindavate gruppide surve all sünnib ühiskonnas pidevalt aus kokkulepe, mille tulemusena toimub areng (Baker, 1998, viidatud Palmaru, 2016 kaudu). Siinkohal viitan ka Ragne-Kõuts Klemmi artikli „Meedia ja poliitika Kesk- ja Ida-Euroopa riikides“ kaudu Denis McQuaili poolt öeldule: „Meediavabadust ei saa rajada konstitutsiooni või lihtseaduse abiga, vaid seda tuleb pidevalt arendada ja taaskinnitada igapäevategevuses“ (McQuail, 1992, viidatud Kõuts, 2015 kaudu). Liberaal-pluralistlik demokraatiamodel peab pidevalt pakkuma inimestele ja organiseeritud gruppidele informatsiooni, mis näitab, kus nende huvid on kaalul. Demokraatlik meedia mobiliseerib inimesi osalema ja laseb neil esindada nende erinevaid huve (Baker, 1998, viidatud Palmaru, 2016 kaudu).

Inimene kui sotsiaalne olend on suurel määral mõjutatud teiste arvamustest, tegevustest ning sellest, mis on tema keskkonnas aktsepteeritav või normaalne. Meedia kujundab riigi elanikkonna üldisi hoiakuid ning uuringud on näidanud, et eriti laste ja noorte puhul sõltub

huvi poliitika vastu ning ühiskondlikes otsustes osalemise võimaluste kasutamine suuresti üldistest hoiakutest kogukonnas (Avatud Eesti Fond, 2008). Hoiakud mõjutavad seda, kuidas me tajume teisi inimesi ning läbi selle mõjutavad hoiakud ka meie käitumist teiste inimeste suhtes. Massimeedia võib kujundada, kinnitada või vaidlustada olemasolevaid hoiakuid (Watson ja Hill, 2012: 15). Näiteks stereotüüpide edastamisel võivad massimeedia sõnumid kujundada inimeste suhtumist rühmadesse, kellega neil on olnud vähe või pole üldse mitte mingit kontakti olnud. Reklaamikampaaniad võivad kujundada inimeste suhtumist teatud toodetesse ja teenustesse (Watson ja Hill, 2012: 15). Mõtet kinnitab ka Raivo Palmaru seisukoht, et massikommunikatsioon ei ole pelgalt infovahendus. Meedia *in toto* on omandanud asendaja ehk inimestele tegelikkusest kujutluse pakkuja funktsiooni. Seejuures on asendamine nii täielik, et tihtilugu peetakse tegelikuks mitte seda, mis on tõsi, vaid seda, mida meediad tegelikkusena kujutavad (Palmaru, 2016).

Ka McQuaili sõnul on meedial märkimisväärne mõju nii kollektiivile kui ka indiviidile (McQuail, 2000: 373). Puutudes igapäevaselt kokku ajakirjandusega täituvad meie meeled ajakirjandusest saadud informatsiooni ja muljetega. On usutud, et meedia suudab märkimisväärselt mõjutada arvamusi ja tõekspidamisi, muuta harjumusi ja modelleerida käitumist rohkem või vähem vastavalt nende tahtmisele, kes omavad kontrolli meedia üle (McQuail, 2000: 374). McQuaili sõnul eristatakse kognitiivseid (teadmiste ja arvamustega seotud), afektiivseid (hoiakute ja tunnetega seotud) ja käitumuslikke mõjusid. Näiteks on ühes uuringus leitud, et sagedane uudiste tarbimine võib olla seotud vaimse tervisega (Güneç, 2022). Positiivselt või negatiivselt meelestatud uudiste osakaal võib olla seotud ka sellega, mis parasjagu maailmas toimub. Näiteks leiti ühes uuringus, et mida rohkem inimesed lugesid uudiseid COVID-19 kohta, seda rohkem muretsesid nad viiruse pärast (Kellerman jt, 2022).

Üldistavalt ei ole ajakirjanduse ülesanne ainult pelk infovahendus, vaid selle funktsioonid ühiskonnas saab kokku võtta nelja suurema eesmärgina: olla kursis aktuaalsete sündmuse, ideede ja avaliku elu tegelastega; pakkuda kriitikat ühiskonna ja selle institutsioonide kohta; edendada avalikus ruumis osalemist; olla ühiskonna sotsiaalne ühendaja.

Üsna samasugust loetelu ootustest, mis on meedia suhtes, pakub ka McQuail, kes lisab eraldi ka kriiside ja hädaolukordade aegse teavituse ülesande:

- vahendada ühiskonda puudutavat infot kõigile;

- olla lülleks ühiskonna ja valitsuse vahel;
  - toetada riigi põhiinstitutsioonide rutiinset tööd;
  - austada ühiskonna väärtuseid ja norme;
  - teenida rahvuslikke huve;
  - olla abiks olemas kriiside või hädaolukordade ajal.
- (McQuail, 2013: 20).

1.2 Meedia ja auditooriumi suhe

Meedia ja auditooriumi suhe koosneb vastastikustest ootustest: auditooriumi ootustest selle suhtes, mida ajakirjandus peaks pakkuma, ning ajakirjaniku ootustest selle suhtes, millist sisu auditoorium peaks vastu võtma (Heise jt, 2014). Meediakasutust kujundavad lisaks aja ja koha tingimustele ka sotsiaalsed ja kultuurilised harjumused. Inimesed liituvad auditooriumidega mitmesugustel sotsiaalsetel põhjusel (näiteks vestluses osalemise või igapäevase rutiini korraldamise eesmärgil) niisama palju kui mõne kommunikatiivse väärtuse või eesmärgi nimel (näiteks uudistest teadmiste hankimise eesmärgil) (McQuail, 2000: 353).

„Auditoorium“ kui mõiste viitab lugejatele, kuulajatele ja vaatajatele, kes on kontaktis meediaga. Lisaks võib auditoorium eksisteerida ka kui kujuteldav sihtgrupp või eesmärgipärane vastuvõtjaskond (McQuail, 2000: 439). Kui ajakirjanduse ja vastuvõtjate suhtes võib auditooriumi mõiste veel kehtida, siis sotsiaalmeedia ja tehnoloogia arenguga on mõiste pidanud läbi tegema olulise muutuse. Traditsioonilisest ja kindlapiirilisest ajakirjanduse ning auditooriumi suhtest on saanud rohkem hägustunud interaktsioon. Näiteks on Maria Murumaa oma magistritöös „Auditooriumi tähtsus ja roll uue meedia keskkonnas sotsiaalvõrgustikes saadetavate sõnumite näitel“ viidanud McQuailile, et massikommunikatsioon ei toimu enam ühepoolset ja impersonaalselt (McQuail, 2000: 36, viidatud Murumaa, 2010 kaudu) ning lisanud, et uues tähenduses toimub massikommunikatsioon massidelt massidele (Murumaa, 2010). Sellist interaktsiooni võib näha populaarsetel suhtlusplatvormidel nagu YouTube, Twitter ja Facebook.

Võib öelda, et auditooriumi ja meedia suhe on tänapäeval lähedasem ja vahetum kui

varasemalt. Kui varem oli meediaväljaannetel piiratud teadmine selle kohta, kes nende auditooriumi moodustab, siis digiajastu on loonud erinevaid uusi võimalusi meedia ja auditooriumi lähedasemaks suhteks. Lisaks sellele, et inimestel on lihtsam ajakirjanikega suhelda ja neist rohkem teada saada, võimaldavad auditooriumiuuringud meedial saada parema ülevaate auditooriumi meediatarbimisharjumustest ja ootustest (Uth jt, 2023).

Mõeldes meedia ja auditooriumi suhtest võib esialgu tunduda loogiline, et enamasti kirjeldatakse seda otsese info edastamisena meedia poolt auditooriumile, kuid tegelikult see nii lihtne ei ole. Lazarsfeldi, Berelsoni ja Gaudet'i uuring inimeste otsustusprotsesside kohta 1940. aasta USA presidendivalimiste kampaania ajal pani „The People's Choice“ autorid mõtlema, et massikommunikatsiooni voog ei pruugi olla nii otsene ja vahetu kui varasemalt arvati (Burkart, 2002, viidatud Kõuts-Klemm, 2010 kaudu). Uurijate sõnul võivad massimeedia mõjutused informatsiooni teel jõuda esmalt arvamusiidriteni, kes omakorda kannavad informatsiooni edasi inimestele, kellega nad igapäevaselt kokku puutuvad (Katz, 1957). Seda hüpoteesi ja kontseptsiooni tuntakse kui kaheastmelist kommunikatsiooni. Katzi ja Lazarsfeldi uuring leidis, et arvamusiidreid võib leida igas tööühendas, samuti igas majanduslikus ja sotsiaalses kihis. Samuti tuli uuringust välja asjaolu, et arvamusiidrid jälgivad meediat rohkem kui need inimesed, kes arvamusiidriteks ei ole (Laughey, 2007).

Arvamusiidrid ja inimesed, kes on nendest mõjutatud, on väga sarnased ja üldiselt kuuluvad samadesse gruppidesse – sõbra-, pere-, tööühendas. Kuigi arvamusiidrid võivad olla rohkem huvitatud valdkonnast, kus asub tema positsioon arvamusiidrina, siis on ebatõenäoline, et inimesed, keda ta mõjutab, on sellest samast valdkonnast märkimisväärselt vähem huvitatud. Inimesed hääletavad pigem nii, nagu nad arvavad, et seda teevad nendega seotud inimesed: naised hääletavad nagu nende mehed, klubiliige nagu teised klubiliikmed, töölised nii nagu nende tööandja jne (Kõuts-Klemm, 2010). Arvamusiidrid on vahendavaks lüliks meedia ja ülejäänud ühiskonna vahel (Laughey, 2007). Põhifookus kaheastmelise kommunikatsiooni puhul võib olla ainult vaadeldes inimestevahelisi suhteid kui kommunikatsioonikanalit, kuid mitmed uuringud on kinnitanud, et lisaks suhtluskanalitele saab kaheastmelise kommunikatsiooni inimestevahelist aspekti vaadelda kui protsessi, kus juba olemasolevaid vaateid kinnitatakse (Katz, 1957). Seega ei pruugi inimeste arvamused ja hoiakud kujuneda üksnes sellest, mida meedia edastab, vaid ka mõjutatult sellest, kellega inimesed suhtlevad.

Mõistagi kehtivad erinevates ühiskondades erinevad reeglid ja kombed. Kultuurilised erinevused ja mõjutused ei väljendu ainult ühiskonna pinnapealsemates tasandites, vaid ulatuvad ka institutsioonidesse ja seadustesse. Seega võib täheldada erinevusi meedia rollides ja funktsioonides erinevate riikide kontekstis, millest arusaamine aitab meedia ja auditooriumi suhet paremini hoomata. Denis McQuaili järgi on meediateooria süstemaatiline ideede kogum, mis aitab mõista meedia rolli ja mõju erinevates ühiskondades (McQuail, 2013: 7). McQuaili sõnul saame eristada nelja liiki massikommunikatsiooni teooriaid: sotsiaalteaduslik, normatiivne, operatsioonaalne ja tavateaduslik teooria (McQuail, 2013: 41).

Normatiivne teooria uurib, kuidas meedia peaks toimima vastavalt ühiskondlikele väärtustele ja ootustele (McQuail, 2013: 7). Selles valguses viitab normatiivse teooria mainimine sellele, et eri ühiskondades võib olla erinev ettekujutus või ootus meedia toimimisest. Näiteks võivad mõned ühiskonnad rõhutada ajakirjanduse sõltumatust ja vabadust, samas kui teised võivad keskenduda meedia rollile sotsiaalse ja poliitilise stabiilsuse säilitamisel ning valitsuse toetamisel. Need ootused mõjutavad otseselt seda, kuidas meediainstitutsioonid on kujundatud või välja kujunenud. Fred Siebert, Theodore Peterson ja Wilbur Schramm on oma raamatus „Four Theories of Press“ välja toonud nelja liiki normatiivseid teooriaid: autoritaarne teooria, liberaalne teooria, sotsiaalse vastutuse teooria ja nõukogude teooria (Siebert jt, 1956: 2-6).

Kui vaadelda Eesti ajakirjandust päriseluliste näidete kaudu, siis võib öelda, et kehtib kõige paremini sotsiaalse vastutuse teooria. Eesti ajakirjandust iseloomustab sõnavabadus ja pluralism, samal ajal järgides professionaalseid ja eetilisi standardeid. Meediaväljaanded püüavad võimalikult objektiivselt infot koguda ja edastada, edendada avalikku arutelu ning olla ühiskonna valvekoerad. Kirjeldades näiteks meie naaberriigi Venemaa meediat, saab lähtuda pigem autoritaarsest teoriast, mis rõhutab meedia rolli valitsuse poliitika ja ideoloogia toetamisel ning ühiskondliku stabiilsuse säilitamisel, sageli läbi tsensuuri.

Rääkides massimeedia rollist poliitilises elus on sageli viidatud avaliku sfääri (või ka avalikkussfääri) kontseptsioonile. Avalik sfäär on ühine ruum vaba kommunikatsiooni toimumiseks, mis põhineb seadusega tagatud õigustel sõna- ja osalemisvabadusteks (Rikmann jt, 2002). McQuaili sõnul viitab avalik sfäär ruumile, kus kodanikud saavad osaleda avalikus arutelus ja väljendada oma seisukohti (McQuail, 2000: 141-143). Tallinna Ülikooli Riigiteaduste Instituudi üldpolitoloogia lektor Mari-Liis Jakobson sõnab, et avalikkussfääri

põhiline funktsioon on olla ruum, kus arutleda ja vaielda üldist hüve puudutavates küsimustes – näiteks selle üle, millised peaksid olema valitsuse prioriteedid, kuidas korraldada üht või teist eluvaldkonda või rääkida selgeks mängureegleid (Jakobson, i.a). Avaliku sfääri kontseptsioon on oluline ajakirjanduse ja auditooriumi suhte mõistmisel, sest see rõhutab ajakirjanduse rolli avaliku arutelu jaoks sõnavõtte koha või platvormi pakkumisel. Seega saab ajakirjanduse rolli selles kontekstis mõista ühiskonna aluse ja tipu sõnumite vahendajana, ühendajana ning kodanikuühiskonna edendajana. Avaliku sfääri kontseptsioon on oluline ka demokraatliku riigi juhtimise vaatenurgast. Kui demokraatliku riigi kodanikud on teadvustanud oma õigusi võimuinstiitutsioonide suhtes, siis peavad otsusetegijad arvestama avalikus sfääris toimuvaga selleks, et õigustada oma otsuseid ja leida neile toetust (Rikmann jt, 2002). Jakobson on maininud ka, et lisaks olles üks põhilisi demokraatia aluseid, on avalik sfäär üks põhiline demokraatia kanal kaasaegses ühiskonnas (Jakobson, i.a).

Vastuseks rahuolematusele kaasaegse avaliku sfääriga on ühe lahendusena Ameerika ajakirjanikud ja meediauurijad esitanud osalusajakirjanduse kontseptsiooni. Avalik sfäär, mis suures osas on kujunenud traditsioonilisema, professionaalsema ajakirjanduse mõjutustel, on kindlasti mõjutatud ka tekstidest ja aruteludest, mille allikateks ei pruugi olla professionaalsed väljaanded ja ajakirjanikud (Kaufhold jt, 2010). On teada, et professionaalse ajakirjanduse panus demokraatliku riigi toimimisse on vajalik, kuid näiteks veebipõhiste veebikasutajate poolt loodud uudiste levik on tõstatanud küsimuse, kas kodanikuajakirjandus mängib demokraatliku riigi toimimise vaatenurgast sarnast rolli (Kaufhold jt, 2010). Kuigi mõned näevad osalusajakirjandust positiivses valguses, peavad ka paljud ajakirjanikud ja teadlased seda miskiks, mis avab ukseid kontrollimata ja ebaprofessionaalsele infolevikule (Harcup, 2014). Uuringud on näidanud, et inimesed, kes tarbivad uudiseid professionaalsete väljaannete kaudu, on üldiselt teadlikumad poliitikat puudutavates teemades kui need, kes peamiselt läbi osalusajakirjanduse infot tarbivad. Kodanikuajakirjanduse puhul on välja toodud selle hüperlokaalsus ning ebaprofessionaalsus info toimetamisel ja kontrollimisel (Kaufhold jt, 2010).

1.3 Ajakirjanduse roll internetiajastul

Tehnoloogiarikas keskkonnas ja paljude meediakanalite olemasolul on auditoorium muutunud killustunuks ning kasvanud on iga inimese võimalus ise kombineerida jälgitavate kanalite komplekt vastavalt oma infovajadustele. Traditsiooniliste uudisteallikate juurest on liigutud üha rohkem interneti, kus leiduv äärmiselt mitmekesine sisu võimaldab veelgi eripärasemate sisutarbimise mustrite kujunemist (Vihalemm ja Kõuts-Klemm, 2017). Kui iseloomustada ja hinnata auditooriumi erinevaid tüüpe, siis Biocca (1988) on rõhutanud, et auditoorium on seda aktiivsem, mida rohkem ta valib ja erinevate kanalite ning meediasisu vahel vahet teeb. See viitab meedia läbimõeldud kasutamisele ja järjekindlate valikumudelite olemasolule (McQuail, 2000: 340).

Mitmekesine meediavalik ja tehnoloogia arenguga tekkinud võimalused on teinud inimestele lihtsamaks olla ise informatsiooni kogujaks ja levitajaks. Kodanikualgatuslik infovahetus on saanud võimalikuks tänu hõlpsasti kasutatavatele sotsiaalmeediakanalitele, eelkõige tänu Facebooki laiale levikule Eesti elanikkonna seas (Rohn jt, 2021). Lisaks mõjutavad internetiajastu uued võimalused traditsioonilisi meediaorganisatsioone. Sotsiaalmeedia globaalne levik on muutnud klassikaliste meediaorganisatsioonide positsiooni nii suhtluses auditooriumiga kui ka turul (Rohn jt, 2021). Ajal, mil traditsioonilistele ajakirjanduslike väljaannete lugejate numbrid on kõikuma löönud, ei ole nende väljaannete liitumine sotsiaalmeedia maastikuga ja seal tegutsemine ainult viis, kuidas ajaga kaasas käia, vaid ka viis, et üldse kiiresti muutuval meediamaastikul ellu jääda (Bowd, 2016).

Uute kanalitega liitumine ei pruugi olla lahendus meediaorganisatsioonide jaoks, kelle potentsiaalne auditoorium on juba niigi piiratud. Kohalikud väljaanded, kelle jaoks on kindlaks kujunenud nende roll kohalikus informatsioonis võivad olla hoopiski suurimas ohus. Utiliseerides sotsiaalmeedia poolt loodud võimalusi informatsiooni laiemalt jagada võivad kohalikud väljaanded seista silmitsi hoopis ohuga enda lugejaskonna tähelepanu killustada (Bowd, 2016). Kuigi ajalooliselt on piirkondlike ajalehtede suhe kohaliku auditooriumiga olnud lähedane – just selle tõttu, et keskendutakse kohalikele teemadele, siis võib meediamaastiku olemuse muutudes muutuda see suhe ebakindlamaks (Bowd, 2016).

Online-ajakirjanduse keskmis on traditsioonilise ajakirjanduse vaatepunktist kindlasti online uudised – spetsiaalselt internetis avaldamise jaoks loodud ja internetis tarbitavad uudised. Online-uudised erinevad tavauudistest vormiliselt selle poolest, et online-uudisele võivad olla lisatud mitmed uued võimalused, nagu liikuv pilt ja heli. Online-uudist eristavad klassikalisest uudisest näiteks operatiivsus ja edastatavus reaalajas; piiramata maht; multimeedia võimalused; paindlikud edastamisvõimalused; interaktiivsus (Vihalemm, 2004: 237). Väljaande online-versiooni sisu ei kattu tänapäeval enam üks-ühele väljaande trükiversiooniga. Interneti võimaldatud võrgustikuline kommunikatsioon väga erinevate toimijate vahel annab igale üksikule toimijale selles võrgustikus suurema vabaduse ja vastutuse (Rohn jt, 2021).

Nagu eelnevalt mainitud, siis vabadusega kaasneb ka vastutus. Kui professionaalsete väljaannete sisu läbib enne avalikkuse ette jõudmist faktikontrolli ja toimetamise, siis suur osa internetis loodavast ja levitatavast uudissisust ei allu ajakirjanduslikule (toimetuslikule) faktikontrollile (nt erinevad foorumid ja blogijate postitatud sisu, sotsiaalvõrgustikes tavakasutajate poolt levitatav info). McQuaili sõnul ei saa internetti kui meediaplatformi enam seostada eksisteerivate võimustruktuuridega. Internetti võib isegi pidada potentsiaalselt destabiliseerivaks ja sotsiaalselt lõhestavaks (McQuail, 2013: 14)

Internetiuudiste võimalustest ja ohtudest võib arutleda lõpmatult, kuid juba kindlam tundub mõte, et interneti roll ajakirjanduses kuhugi ei kao ja on veelgi kasvamas. Sotsiaalmeedia kasutajate arv on jätkanud kasvamist – näiteks kui 2017. aastal oli Eesti teistest rahvusest elanike hulgas Facebooki kasutajate osakaal 39%, siis aastal 2020 oli see osakaal 63% (Kultuuriministeerium, 2021). Taoline trend ei ole piirdunud ainult ühe platvormiga – kui 2020. aastal oli nende inimeste osakaal, kes ühtegi sotsiaalmeediakontot või veebifoorumit ei kasutanud umbes veerand elanikkonnast, siis 2023. aastaks oli see langenud alla viiendiku (18%). Seejuures on muust rahvusest elanikud aktiivsemad sotsiaalmeedia ja foorumite kasutajad kui eestlased (Voog jt, 2024).

1.4 Kohalik ja üle-eestiline ajakirjandus

Viimase sajandi jooksul on olnud kohalik ajakirjandus oluline osa kohalikest kogukondadest. Kohalikud väljaanded on kajastanud sündmusi, kohalikke arutelusid, hoidnud silma peal neil, kes on kandnud võimulolija rolli. Kohalik ajakirjandus on ühendanud kogukonda olles kogukonnaliikmetele ühiseks uudisplatvormiks (Nielsen, 2015: 1).

Tänapäeval on kohalike ajalehtede lugejaskonnad või kohalike raadiote kuulajaskonnad tõenäoliselt kõige levinumaks näiteks meediaauditooriumist, mis on samal ajal teatud mõttes sotsiaalne grupp. Siin on auditooriumil vähemalt üks ühine oluline sotsiaalne või kultuuriline tunnus – ühine elukeskkond ja kuuluvus kohalikku kogukonda. Kohalik meedia võib olulisel määral kaasa aidata kohaliku teadlikkuse kasvule ja kuuluvustundele (McQuail, 2000: 332). On leitud, et kohalike väljaannete maine oma tegevuspiirkondades on kõrge ja et kohaliku ajakirjanduse objektiivsust ja poliitilist tasakaalustatust hinnatakse väljaannete tegevuspiirkondades kõrgelt (Rohn jt, 2021).

Mõnede teadlaste arvamus kohalikust ajakirjandusest on pigem negatiivne. Kohalikku ajakirjandust nähakse sageli pealiskaudsena, konflikte vältivana ning alluvana reklaamijatele, selle asemel, et teenida kohaliku auditooriumi huve sõltumata väljaande enda huvidest (Nielsen, 2015: 1). Mainitud on ka, et kohalike ajakirjanduste toimetustes napib professionaalset tagasi- ja edasisidet, et ajakirjanik saaks teada, mida temalt toimetuses oodatakse. Seetõttu saab juhtkond ajakirjanikku kergemini mõjutada, mh ka looma sisu, mis sisaldab reklaami (Kõuts-Klemm jt, 2019). On leitud ka, et informatsioon, mille kajastamisega on kohalik ajakirjandus tegelenud, on liikunud hoopis sotsiaalmeediasse, sealhulgas Facebooki gruppidesse ning on inimestele kergesti kättesaadav. See aga tekitab olukorra, kus inimestel ei pruugi olla vajadust maksta kohaliku ajakirjanduse eest, mis omakorda vähendab kohalike meediaettevõtete tulu (Barclay, 2022). Näib, et kohalik ajakirjandus on sattunud nõiaringsi, kus vähenenud tulu sunnib väljaandeid kokku hoidma tööjõu, sealhulgas ajakirjanike ja toimetajate arvelt, mis omakorda mõjub negatiivselt väljaande kvaliteedile ja konkurentsivõimele (Heiselberg ja Hopmann, 2024). Samas näeb olukorda positiivsena ning arvab Rohn, et kohalik väljaanne saab teha kohalikele äridele ja ettevõtmistele reklaami ja neid ka avalikkuse huvides kritiseerida. Teisisõnu loob kohalik ajakirjandus dünaamikat, mida muidu ei tekiks. Kohalik

ajakirjandus toob kaasa kohapeal jagatud mõistmise (Rohn jt, 2021).

Eelmise lõigu saatel ja Eesti meediasüsteemi ja -poliitika uuringute põhjal võib väita, et üks peamisi ohte Eesti informuimi terviklikkusele ja kandvusele on kohaliku sõltumatu ajakirjanduse olukord. Kohalike ajakirjandusväljaannete tööst sõltub avaliku aruteluruumi kvaliteet väljaspool suuremaid linnu ja seetõttu on neil mõju ka Eesti laiemale tasakaalustatud ruumilisele arengule (Ibrus, 2020). Uurimisraportis „Eesti sõltumatu kohaliku ajakirjanduse loodavad väärtused, väljakutsed ja arenguvõimalused“ on kirjutatud, et sõltumatu ajakirjanduse tegutsemiskeskonda kahjustavad valitsussektori laiema meediastumisega kaasnevad omavalitsuslehed ning sotsiaalmeediaplatvormidel tekkivad kohaliku fookusega vestlusgrupid. Lisaks viitab raport ka sellele, et neid uusi infokeskkondi ei saa aga pidada poliitiliselt tasakaalustatuiks või objektiivseiks, neis leviv informatsioon ei pruugi alati olla kontrollitud või kureeritud esindama kogukonna vaateid piisavalt mitmekesiselt (Rohn jt, 2021).

Erinevaid arvamusi arvestades võib öelda, et toimiv ja kvaliteetne kohalik ajakirjandus on kindlasti vajalik ja tähtis osa kohalikust kogukonnast. Arvestades väiksemate kogu- ja piirkondade rahvaarvu võivad puudused ja negatiivsed omadused ilmned just ressursipuudusest, mis sunnib kohalikel väljaannetel väljaande kvaliteetsisu ohverdama vajamineva ressursi nimel. See aga võib tekitada olukorra, kus kohaliku ajakirjanduse kehv olukord võib mõjutada informuimi terviklikkust ka väljaspool kohalikku kogukonda.

1.5 Venekeelse elanikkonna meediatarbimisharjumused

Laias laastus jaguneb Eesti meediamaaistik kolmeks: eestikeelne infoväli, venekeelne infoväli ja globaalkeeltes (valdavalt ingliskeelne) infoväli. Selleks, et igal kogukonnal (kas elukohast, sotsiaalsest klassist, religioonist või parteilisest eelistusest lähtudes) oleks olemas kindel meediakanal, on paljude erinevate vajaduste tunnetamine esile kutsunud vastava meediapoolse pakkumise (McQuail, 2000: 333).

Eesti Integratsiooni Monitooring 2020 andmetel on teistest rahvusest elanike enesehinnanguline informeeritus nii oma kodukohas kui ka Eestis toimuvast viimase 12 aasta

jooksul pidevalt kasvanud. Informeeritus Venemaast on langenud, jõudes ühele tasemele teadlikkusega Euroopa Liidus toimuvast (Kultuuriministeerium, 2021). Viimase kolme aasta jooksul on toimunud esmakordselt märgiline muutus teiste rahvuste jaoks oluliste infoallikate pingereas – Eesti venekeelseid meediakanaleid on hakatud pidama olulisemaks ja ka usaldusväärsemaks kui Venemaa meediaallikaid (Kultuuriministeerium, 2021).

Teisest rahvuste elanike jaoks on kasvanud ETV+ olulisus ja usaldusväärsus (Kultuuriministeerium, 2021). Uudismeediast on kõige sagedamini nimetatud kohalikke venekeelseid uudisteportaale kui venekeelsele elanikkonnale tähtsaid infoallikaid (Voog jt, 2024). Lisaks on teistest rahvusest Eesti territooriumil elavate inimeste kõige olulisemate infoallikate seas välja toodud: suhtlemine sõpradega, sugulaste või kolleegidega; suhtlemine tööl või koolis kolleegide või kaaslastega (Kultuuriministeerium, 2021). 2023. aastal läbi viidud uuringu kohaselt on Eestis venekeelsetes gruppides üheks enim mainitumaks kanaliks ETV. ERR, Delfi ja Postimees kakskeelsete portaalidena on populaarsed nii vene- kui ka eestikeelse auditooriumi, nii nooremate kui ka vanemate seas (Petermann jt, 2023).

Hinnangutel erinevate infokanalite usaldusväärsele on sarnaselt märgatavad erinevused eestlaste ja muust rahvusest meediatarbijate vahel. Eestlaste usaldus kõige olulisemate infokanalite – ETV (86%), eestikeelsed ajalehed ja veebiportaalid (78%) ning piirkondlikud ajalehed (73%) – vastu on jätkuvalt kõrge. Muust rahvusest elanike jaoks nii kõrge usaldusväärseusega meediakanaleid ei leidu, ka kõige kõrgemini hinnatud meediakanaleid usaldab alla poole elanikest. Kõige kõrgem on usaldus (nii üldiselt kui ka vastava infokanali tarbijate hulgas) piirkondlike ja kohalike ajalehtede (47%) ning ETV+ vastu (46%), millele järgnevad üleriigilised venekeelsed uudisteportaalid (41%) ja ERR-i eestikeelsed kanalid (33%) (Voog jt, 2024).

Kui võrrelda eestlaste jaoks usaldusväärsemate meediakanalite pingerida, siis näeme venekeelsetest elanikest natuke erinevat pilti. Eestlased hindavad kõige usaldusväärsemateks infoallikateks ETV-d ja ETV2, millele järgnevad veebipõhised uudisteportaalid (58%), raadiokanalid (40%), üleriigilised ajalehed (40%) ja sotsiaalmeedia (37%) (Voog jt, 2024).

Mina. Maailm. Meedia (MeeMa) uurimuse järgi võib erinevate meediakanalite usalduse kohta öelda, et eestlased usaldavad Eesti meediat rohkem kui mitte-eestlased. Samuti võib öelda, et

avalik-õiguslikku ringhäälingut usaldatakse oluliselt rohkem kui erakanaleid (Kalmus jt, 2004: 132).

Samuti on MeeMa uuringu tulemustes välja toodud, et mitte-eestlasi iseloomustab väiksem huvi ajalehtede ja ajakirjade vastu. Nii Eestis ilmuvate kui Venemaa väljaannete lugejaskond on suhteliselt vähene. Vaid kolmandik venelastest loeb regulaarselt mõnda üleriigilist päevalehte (eestlastest kolmveerand) (Kalmus jt, 2004: 134). Üleüldiselt on Eestis uudistega ebaregulaarselt ja harvemini kui kord päevas kontaktis pigem nooremad, venekeelsed ja madalama haridusega elanikud. Infovaesuse risk on suurem neil, kelle uudisinfo tarbimine piirdub üksikute kanalitega (Kõuts-Klemm jt, 2019).

1.6 Narva kohalik venekeelne ajakirjandus

Narvas ilmub kolm venekeelset ajalehte. Kõigile ajalehe kriteeriumidele vastab neist seejuures ainult üks – Narvskaja Gazeta. Nimelt on muuhulgas ajalehe kriteeriumideks ilmumine vähemalt kord nädalas (st 52 numbrit aastas), ja ka see, et seda on võimalik osta, tellida või tasuta saada väljaspool väljaandvat institutsiooni ja väljaandmiskiirkonda (Vihalemm, 2004: 61–90). Narvskaja Gazeta on ainuke Narva linna kohalik ajaleht, mida saab osta näiteks poodidest. Ajalehtede kohta saab infot internetist ja lisamaterjali andsid seminaritöö tarbeks läbiviidud intervjuud Narva ajakirjanikega.

1.6.1 Narvskaja Gazeta

1991. aastast on Narvas ilmunud linnaleht Narvskaja Gazeta (vene keeles Нарвская Газета), millel on 1940. aastani ulatuv ajalugu ning mitmeid eelkäijaid. Ajalehe eelkäijateks olid 1940.–1941. aastal Nõukogude Küla ja 1945.–1990. aastal ilmunud Narvskii Rabotšii (Нарвский Рабочий) (Eesti Entsüklopeedia, 2011). Varasemalt kaks korda nädalas ilmunud Narvskaja Gazeta ilmub kord nädalas. Kui näiteks aastal 2004 oli nädalalehe tiraaž 4500 eksemplari (Ilmub eestikeelne Narva leht, 2004), siis praeguseks on tiraažiarv väidetavalt umbes 1000 eksemplari. Kolme Narva linna venekeelse ajalehe seast on Narvskaja Gazeta ainuke tasuline ajaleht. Ajalehe hind on 1,5 eurot ja seda on võimalik osta poodidest ja tanklatest. Samuti on võimalik ajalehte koju tellida. Kõigist kolmest Narva linnas ilmuvast

venekeelsest ajalehest on Narvskaja Gazeta kõige traditsioonilisem.

1.6.2 Narvski Rabotši

Ajalehe Narvski Rabotši (vene keeles Нарвский Рабочий) kohta internetis konkreetset informatsiooni ei ole, seega lähtun selle ajalehe kirjeldamisel intervjuudes saadud vastustest.

Intervjueeritava Narva ajakirjaniku Sergei Stepanovi sõnul asutas ajalehe kohalik äriees enne kunagisi kohalikke valimisi eesmärgiga, et müüa ajalehe reklaampinda kohalikele poliitikutele. Stepanovi sõnul kohalik äriees, kes ostis ära praegu ilmuva ajalehe Narvskaja Gazeta varasema brändinimetuse Narvski Rabotši, pani enda ajalehele nimeks Narvski Rabotši.

Ajalehe sisu koosneb peamiselt internetist leitud teiste artiklite ümber trükkimisega. See ei ole Eesti venekeelse meedia puhul võõras nähtus. Näiteks raamatus „Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965–2004“ on kirjutatud: „Mis puudutab ajalehti, siis nendes on reprodutseeritud materjalide osakaal traditsiooniliselt suur. Kuid arvestades viimastel aastatel kasvanud osteatava või Internetist allalaaditud info hulka (infoagentuuride uudised, väljavõtted Venemaa massiteabevahenditest, ristsõnad, naljad) ning võrreldes eesti- ja venekeelses trükiajakirjanduses ilmuva originaalinfo mahtu, võib öelda, et venekeelsed ajalehed on varasemaga võrreldes veelgi enam vahendajad kui tootjad.“ (Vihalemm, 2004: 209–231). Ajalehte Narvski Rabotši osta ei saa. See ilmub kaks korda kuus tasuta Narva linna elanike postkasti.

1.6.3 Gorod

Kolmas tänaseni ilmuv venekeelne ajaleht Narvas on Gorod (originaalpealkirjaga Город). Nädalaleht Gorod on nende endi sõnul reklaam-ühiskondlik-informatsiooniline väljaanne, mis ilmub vene keeles ning on A3 ajalehe formaadis. Nädalalehes on uudiseid, intervjuusid, karikatuure, fakte, fotoreportaaže ning telesaatekava (Gorod, 2022). Samuti ka meelelahutuslikku sisu, nagu ristsõna, horoskoop, erinevad kuulutused, õnnitluskaardid ja ka reklaamid. Gorod ilmub igal reedel ning toimetatakse kõigi Narva linna elanike postkasti tasuta. Gorod oli Narva linna esimene tasuta ajaleht. Kuna ajaleht ei ole tasuline ja iga Narva

elanik selle nädalaselt oma postkastist ka leiab, siis on selle umbkaudne tiraaž umbes 30 000. Sarnaselt ajalehele Narvski Rabotši, siis ajalehte Gorod osta ei saa, vaid see ilmub iga Narva elaniku postkasti.

2. UURIMISTÖÖ EESMÄRK JA UURIMISKÜSIMUSED

Uurimistöo eesmärgiks on saada sissevaade Narva linna venekeelse ajakirjanduse olukorda – saavutada parem ülevaade Narva linna kohalikust ajakirjandusest ja saada teada sellest, millised on Narva linna venekeelsete elanike ootused kohalikule ajakirjandusele. Lisaks uurin selle kohta, millised on kohalike elanike meediatarbimisharjumused ja kui usaldusväärseks nad tarbitavaid allikaid peavad.

Toon taaskord välja enda uurimistöo uurimisküsimused:

1. Milline on Narva venekeelse kohaliku ajakirjanduse hetkeseis?
2. Kuidas mõistavad Narvas elavad venekeelsed inimesed kohaliku ajakirjanduse rolli ja selle vajalikkust?
3. Kuidas ja kust kohast leiavad Narva linna venekeelsed inimesed kohaliku elu kohta informatsiooni?

3. METOODIKA

Antud töös on minu uurimismeetod kaheosaline. Ühes osas uuringust intervjuerin Narva kohalikke ajakirjanikke ja teises osas viin läbi intervjuud kohalike venekeelsete Narva elanikega. Töös kasutan andmete kogumiseks poolstruktureeritud individuaalintervjuu meetodit. Intervjuusid analüüsin kvalitatiivse sisuanalüüsi abil, mis sobib antud töös uurimismeetodiks, kuna töö eesmärk on pöörata tähelepanu ka harva esinevatele või unikaalsetele nähtustele (Kalmus jt, 2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs võimaldab saada ülevaate uuritavast tekstist kui tervikust ja näha teksti terviklikku mustrit või struktuuri.

Samas tuleb kvalitatiivse sisuanalüüsi puhul silmas ka pidada, et analüüs ei võimalda erinevaid tekste täpsetel alustel võrrelda (Kalmus jt, 2015).

3.1 Intervjuud Narva ajakirjanikega

Seminaritöö raames tehtud intervjuud Narva ajakirjanikega viisin läbi Narvas kohapeal. Intervjuerisin kahte Narva linna ajakirjanikku, kes on igapäevaselt Narva ajakirjandusega seotud. Ajakirjanikeks olid ERR-i Narva korrespondendid Sergei Stepanov ja Jüri Nikolajev. Sergei Stepanov on ka endine Narva ajalehe Narvskaja Gazeta peatoimetaja. Seega on tegemist ekspertintervjuudega. Eesmärgiks oli saada parem ülevaade Narva linnas tänase päevani tegutsevatest ajalehtedest. Intervjuu jaoks kasutasin poolstruktureeritud intervjuukava (vt lisa 1).

3.2 Intervjuud venekeelsete narvalastega

Uurimistöö jaoks intervjuerisin kümmet erinevat Narva linnas elavat peamiselt vene keelt kõnelevat inimest. Tegemist oli eelkõige mugavusvalimiga – kõnetasin inimesi, keda kohtasin Narva avalikus ruumis – raamatukogus ja kohvikus. Lisaks soovitasid mõned intervjuerimiseks nõusoleku andnud inimesed oma tuttavaid. Mugavusvalimi puhul tuleb arvestada, et rangeid üldistusi teha ei saa, sest saadud vastused kajastavad vaid lähemasse tutvusringi kuulujate ja uurijale kergemini kättesaadavate inimeste hinnanguid (Rämmer,

2014). Intervjueeritav pidi vastama tingimusele, et tema peamiseks suhtluskeeleks on vene keel ja tarbib peamiselt venekeelset ajakirjandust. Seega välistasin oma valimist Narvas elavad vene keelt kõnelevad inimesed, kes eesti või inglise keelt oskavad ja selle abil ka eesti- või ingliskeelses inforuumis suure osa oma ajast veedavad.

Püüdsin saavutada intervjueeritavate hulgas võimalikult suurt variatiivsust. Selleks kõnetasin võimalikult erinevaid inimesi. Intervjueeritavad leidsin ma peamiselt küsides raamatukogus, kohvikus või tänaval olevatelt inimestelt, kas nad on nõus rääkima minuga antud teemal. Tutvustasin ennast ja seda, millest ma tahaksin nendega rääkida. Kui olin nõusoleku saanud, siis leppisime kokku, et istume maha ja räägime teemast pikemalt. Seega kõik läbi viidud intervjuud toimusid Narva linnas näost näkku. Intervjuude läbiviimiseks kasutasin ma tõlgi abi. Nendeks olid kaks kohalikku Narvas elavat kakskeelset tudengit.

Intervjuude läbiviimisel kasutasin ma poolstruktureeritud intervjuukava (vt lisa 2). Poolstruktureeritud intervjuukava võimaldas mul lähtuvalt uurimisprobleemist ette valmistada intervjuukava, kuid ka vajadusel küsida intervjueeritavalt täpsustavaid küsimusi. Samuti võimaldas poolstruktureeritud intervjuukava intervjuu läbiviimisel muuta küsimuste järjekorda.

Enne intervjuu alustamist selgitasin intervjueeritavale, et tema isikuandmed ja intervjuu käigus antavad vastused jäävad konfidentsiaalseks. Konfidentsiaalsus on aktiivne püüe eemaldada uurimusest mistahes elemendid, mis võiksid osutada osalejate identiteedile (Tallinna Ülikool, i.a). Nii intervjuude transkriptsioonidest ega uurimistööst pole võimalik leida infot, mille abil võiks tuvastada ühegi intervjueeritava identiteet. Kõik intervjuud salvestasin enda telefoni mikrofoniga.

Soovisin saada võimalikult erinevaid arvamusi ja seisukohti, et näha, milliseid hoiakuid ajakirjanduse suhtes narvalaste seas leidub. Valimi variatiivsust iseloomustab valimisse sattunud inimeste erinev vanus. Kõige vanem vastaja oli 72aastane ja kõige noorem vastaja 25aastane.

Andmete analüüsimiseks transkribeerisin kõik intervjuud käsitsi. Transkribeerides märkisin ära enda (Intervjueerija) ja intervjueeritava (Intervjueeritav), et oleks pärast lihtsam vaadata,

kes mida ütles. Erinevad intervjuueeritavad märkisin ära numbri järgi. Näiteks esimese intervjuueeritava märkisin nimega „Intervjuueeritav 1“, teise intervjuueeritava nimega „Intervjuueeritav 2“, ja nii edasi (vt tabel 1).

Seejärel paigutasin intervjuueeritavate vastused vastavalt küsimusele kokku ühte faili, ehk sain näha, kuidas intervjuueeritavate vastused sarnanesid või erinesid lähtuvalt küsimusest ja teemast. Seejärel, lähtuvalt uurimisküsimustest vormistasin analüüsi kirjalikult.

Tabel 1. Intervjuueeritud venekeelsed narvalased

Intervjuueeritava kood	Vanus	Sugu
1	47	Mees
2	72	Naine
3	72	Naine
4	25	Naine
5	50	Mees
6	55	Naine
7	35	Naine
8	31	Naine
9	30	Naine
10	42	Mees

Kindlasti on valim kallutatud, sest sellesse said sattuda ainult aktiivsemad ja liikuvamad inimesed. Need, kes tavaliselt palju väljas ei liigu, jäid intervjuueeritute hulgast kõrvale.

4. TULEMUSED

Siin toon välja intervjuudest saadud vastused. Esimesena toon välja seminaritöö raames tehtud intervjuude, kus intervjuueerisin kohalikke Narva ajakirjanikke, kokkuvõtliku ülevaate. Seejärel esitan vastused, mis sain, kui intervjuueerisin Narva linna kohalikke elanikke kohaliku venekeelse ajakirjanduse teemal.

4.1 Narva kohalik venekeelne ajakirjandus kohalike ajakirjanike vaates

Narvas on tänaseks päevaks alles kolm venekeelset ajalehte. Nendeks ajalehtedeks on Narvskaja Gazeta, Gorod ja Narvski Rabotši. Aastakümnetega on Narva linnas venekeelseid ajalehti vähemaks jäänud. Põhjuste hulgas, mida seostatakse ajalehtede arvu vähenemisega on toodud välja populatsiooni vähenemine Narva linnas, lugejate keskmise vanuse tõus ja tehnoloogia ning digitaalse meedia areng. Lisaks on ajalehtede populaarsuse vähendavate mõjurite seas mainitud Narva linna elanike üldist tendentsi vähem tarbida trükitud ajakirjandust.

Kolme Narva linna venekeelse ajalehe sisu on üldiselt väga Narvale keskenduv. Kuigi Narva ajalehed on varasemalt püüdnud temaatiliselt laieneda ka lähedal asuvasse piirkondadesse, nagu Sillamäe ja Jõhvi, siis püüdlused vilja kandnud ei ole. Vähesel määral võib kolme ajalehe sisust leida ka uudiseid välismaal toimuva kohta, et anda lugejale aimu ka sellest, mis maailmas toimub. Kuid intervjuueeritute sõnul viidatakse sageli välismaa uudistele ka lihtsalt seepärast, et ajalehe pinda täita.

Nikolajevi ja Stepanovi sõnul kirjeldab Narva linna venekeelset ajakirjandust väga hästi ressursipuudus. Kui võiks arvata, et rahvaarvu poolest Eesti kolmandas kõige suuremas linnas on kolme ajalehe jaoks piisavalt ajakirjanikke, siis nii see tegelikult ei ole. Nii ajalehes Narvskaja Gazeta kui ka ajalehes Gorod töötab kaks ajakirjanikku, kellest üks on mõlema ajalehe töötaja. Nii Sergei Stepanovi kui Jüri Nikolajevi sõnul on kvalifitseeritud ajakirjanike puudus põhjustatud ka sellest, et on vähe inimesi, kes oskaks professionaalselt ajakirjanduslikul tasemel kirjutada ja rääkida ka eesti keelt. Jüri Nikolajevi sõnul on isegi Narvas, peamiselt vene keelt kõnelevas linnas, raske teha ajakirjaniku tööd ilma eesti keelt oskamata. Lisaks vaevab ajakirjanikke ja ajalehtede tööd ka vähene finantsiline ressurss. Nii

Stepanovi ja Nikolajevi sõnul keskendutakse seetõttu kergematele teemadele, mida on kiirem ja kergem lahti kirjutada. Ei ole aega ja ressursi, et tegeleda uurimuslugudega. Pigem kirjutatakse sellest, mis toimub linnavalitsuses, tänavatel ja kodudes. Sageli kirjutatakse valmis artiklid sellest, mis toimub näiteks linnavalitsuse infotundides.

Ajakirjanike sõnul püsivad ressursipuudusest vaevlevad ajalehed elus vaid läbi reklaamist saadud raha. Kui kunagine Narvskaja Gazeta peatoimetaja Sergei Stepanov veel toimetuses töötas, siis moodustas reklaami osakaal esikaanest vaid poole. Tänapäeval võib näha, et Narvskaja Gazeta esiküljel on peaaegu täiesti reklaamidega kaetud. Kommerts ja reklaam on küll ajalehe toimimiseks vajalikud osad, kuid näiteks Sergei Stepanovi sõnul on need Narva venekeelsete ajalehtede olulisust tunduvalt vähendanud ja inimeste silmis need väljaanded vähem tõsiseltvõetavamaks muutnud.

Intervjueritud ajakirjanike sõnul ajalehtede tööd, ellujäämist ja olulisust pärsib ka asjaolu, et inimestel on tekkinud harjumus leida vajalik informatsioon sotsiaalmeediast. Näiteks on Facebookis olemas populaarsed grupid, kuhu postitatakse tähtsat informatsiooni Narva linnas toimuva kohta. Kui näiteks aastakümneid tagasi omas Narva linna tähtsaim ajaleht Narvskaja Gazeta tähtsat ja vastutusrikast ühiskonnakriitiku rolli, siis tänapäeval on see Sergei Stepanovi sõnul oma olulisuse tunduvalt kaotanud.

Mõlemas intervjuus mainiti asjaolu, et Narva linna venekeelsete ajalehtede kõige suuremaks tõmbenumbriks on tegelikult televisiooni saatekavad. Sirvides ajalehti, siis näeb, et saatekavades on esindatud nii Eesti kui ka Venemaa telekanalid. Kuigi Eestis on Venemaa telekanalid keelatud kaabellevi operaatoritel, siis Venemaa kanalite telekavade trükkimine keelatud ei ole. Samuti näeb Narva linna elanik enda teleantenniga mitmeid tasuta Venemaa telekanaleid.

Kui Narvskaja Gazeta toimetus koosneb enamasti vanemaelistest naistest, siis käib ajakirjanike sõnul sellega kaasas ka „Narva tädikeste ajalehe“ maine. Näiteks õpikus „Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965–2004“ välja toodud küsitluse „Mina, maailm, meedia“ tulemuste põhjal võib eristada spetsiifilisi venekeelseid meediakasutajate rühmi. Võrdlus on näidanud, et meediakanalite erinevat kasutamist mõjutavad tugevasti vanus, haridus, sissetulek ja elukoht (Vihalemm, 2004). Samas ajalehe Gorod toimetus koosneb veidi

nooremaealistest inimestest. Samuti on ajalehe sisu suunatud veidi nooremale sihtrühmale. Ajaleht Narvski Rabotši tegeleb peamiselt reklaami edastamisega.

4.2 Narva kohalik venekeelne ajakirjandus elanike vaates

4.2.1 Informeeritus ja allikad

Küsisin intervjueeritavatele selle kohta, kui informeerituks nad end peavad Narva linna sündmuste ja otsuste osas. Üle poole intervjueeritavatest vastasid, et nad peavad end Narva linna sündmuste osas hästi informeerituks. Mainiti seda, et üldiselt on info sündmuste kohta, mis toimuvad Narva linnas, ajalehtedes ja internetis olemas. Kuigi ennast pidid intervjueeritavad linna sündmuste ja otsuste osas informeerituks, siis on nende arvates nende tutvusringkonnas inimesi, kelle kohta nad sama öelda ei saa. Vastuste seast ilmneb asjaolu, et informeerituse all peavad vastajad eelkõige silmas erinevate Narva linnas toimuvate sündmuste kohta teadmist. Näiteks vastas üks intervjueerija, et ta loeb ajalehti ainult, et teada saada ürituste toimumisest. Kõik, mis puudutab linna- või riigipoolseid otsuseid, teda ei huvita.

Mina loen ajalehti ainult sellepärast, et saada teada ürituste toimumiste kohta. Väga palju infot ürituste kohta saan ka teiste inimeste käest. Mingite linnapoolsete otsuste ja riiki puudutavate teemadega mina ei tegele. Mu elus toimub nii palju sündmusi, et mul pole aega end kursis hoida ühiskondlike teemadega. /Intervjueeritav 2/

Lisaks mainis üks intervjueeritav, kes ei pidanud end informeerituks, et juba kaks aastat ei ole ta aktiivselt uudiseid ise lugenud. Vastusest võib ka täheldada seda, et meediast isoleerumise põhjuseks võib olla intervjueeritava jaoks uudiste negatiivne toon.

Minu jaoks ei ole see üldse tähtis, sest juba kaks aastat ma üldse ei loe uudiseid. Kui hakkas sõda Ukrainas, siis sellest hetkest ma kustutasin telefonist kõik meediaruumi äpid. /Intervjueeritav 10/.

Tahaks rohkem ajakirjandust, mis ei kirjutaks ainult sõjast, vaid teistest asjadest ka. Praegune ajakirjandus kirjutab ainult sõjast ja poliitikast. Tahaks rohkem midagi positiivsemat. /Intervjueeritav 10/

Samas oli intervjueeritavate seas ka neid, kes loevad rutiinselt uudiseid ja hoiavad end toimuvaga kursis.

Jah, mina pean end väga informeerituks kõige osas, mis Narvas toimub. Aga üleüldiselt võin öelda, et inimesed on pigem tähelepanelikumad teemade osas, mis ainult neid puudutavad. /Intervjueeritav 1/

Ma austan kõike, mida ajakirjandus kirjutab. Mina olen kõigest piisavalt informeeritud. Loen sellest, mida kirjutatakse. /Intervjueeritav 3/

Ma olen väga informeeritud, aga see ei tähenda, et ka kõik teised Narva linna elanikud oleks informeeritud. /Intervjueeritav 5/

Küsisin intervjueeritavatelt ka selle kohta, kuidas ja kust kohast tarbivad nad ajakirjanduslikku informatsiooni. Intervjueeritavate hulgas oli avalik-õigusliku ning üleriigilise meediatarbijaid, kuid oli ka neid, kes tarbivad pigem kohalikku ajakirjandust. Üleriigilise meedia puhul toodi välja Eesti Rahvusringhäälingu venekeelsed platvormid – ERR-i venekeelne uudisportaal ja telekanal ETV+. Lisaks toodi allikatena välja Delfi venekeelne portaal ja Narva muuseumi ning linnaraamatukogu veebilehed. Mainiti ka Narva ajalehte Narvskaja Gazeta ja selle veebilehekülge gazeta.ee, venekeelset Narva linna uudistefoorumit seti.ee ja ajalehte Gorod.

Meil on need tasuta ajalehed, mis pannakse postkastidesse. Loen neid. Sealt võtan infot ja kui seal on midagi, mis mind huvitab, siis süvenen teemasse natuke rohkem. /Intervjueeritav 5/

Lisaks mainiti ka allikaid väljaspool traditsioonilisemat ajakirjandust. Suur osa intervjueeritavatest vastasid, et suure osa tarbitavast uudissisust saavad nad Facebooki ajajoonelt ja Facebooki gruppidest. Paludes täpsustada, et kuidas Facebooki gruppides uudissisu tarbimine toimub, vastati, et nendesse gruppidesse postitavad Narva linna elanikud

erinevate veebiartiklite linke. Postituste juures toimub üldjuhul ka arutelu, kus inimesed väljendavad jagatud teema kohta enda arvamust.

Facebookis on olemas grupid, kus kohalikud inimesed kirjutavad ja jagavad uudiste linke. Seal gruppides tavaliselt inimesed ise leivad mingi artikli ja siis jagavad selle artikli linki seal Facebooki grupis. Tavaliselt hakkab nende gruppides ka uudiste üle käima arutelu, kus inimesed avaldavad oma arvamust. /Intervjueeritav 5/

Mul on hästi palju narvalasi Facebookis sõbrad. Ehk siis väga palju loen sisu, mida keegi tuttav või sõber mul Facebookis postitab või jagab. Aga ma jälgin ka gruppe, kus jagatakse Narva linnas toimuva kohta infot. /Intervjueeritav 10/

Paari intervjueeritava puhul toodi välja ka kiirsuhtluse rakendus Telegram. Telegram rakenduses toimub uudissisu jagamine ja tarbimine samadel põhimõtetel nagu Facebooki gruppides.

Nenditi seda, et sotsiaalmeediaplattformide teke ja areng on mõjutanud ajakirjanduse tarbimist aja jooksul. Intervjueeritavad, kes kasutavad sotsiaalmeediaplatforme – sealhulgas, et tarbida uudissisu, suhtuvad sotsiaalmeediasse üldiselt positiivselt. Positiivse küljena nähakse seda, et sotsiaalmeedia on andnud inimestele võimaluse väljendada oma arvamust, mis omakorda tekitab inimeste vahel päevakajaliste teemade puhul suurema arutelu.

Ma suhtun sotsiaalmeediasse hästi positiivselt. On hästi palju neid, kellele sotsiaalmeedia üldse ei meeldi, aga mina suhtun sellesse väga rahulikult ja positiivselt. On väga oluline, et inimesed üldse midagi loevad ja arutlevad. Arvan, et inimesed alles õpivad neid rolle, mis on kaasnenud sotsiaalmeedia tulekuga. Väga hea, et suur hulk inimesi arutlevad sotsiaalmeedias ühiskondlikel teemadel. Arvan ka seda, et sotsiaalmeedia võib jätta inimestest halvema mulje. Näiteks olen mingi uudise kommentaariumis vaielnud mõne inimesega ja ta on seal päris halbu kommentaari jättnud, aga kui näen seda sama inimest tänaval, siis tuleb välja, et ta on väga taibukas ja tore inimene. Arvan seda, et internetis inimesed tunnevad, et nad suudavad lubada enda käitumises rohkem kui võiks. /Intervjueeritav 1/

Mitme intervjueeritava jaoks on nende oluline infoallikas ka nende tutvusringkond. Tuttavatel saadakse infot Narvas, Eestis kui ka välismaal toimuva kohta.

Siin hästi tihti korraldatakse mingeid üritusi. Ma tunnen hästi palju inimesi ja nemad ka ütlevad mulle, kui midagi toimub. Väga palju infot saan ka oma tütrelt, kes räägib mulle, mis Eestis ja maailmas toimub. /Intervjueeritav 3/

Väga palju infot ürituste kohta saan ka teiste inimeste käest suuliselt. Just hiljuti oli Eesti gümnaasiumis üks motivatsiooniõhtu, kus ma käisin. Ma sain selle info ajalehest ja tutvavatel, kes mulle helistasid ja ütlesid, et selline sündmus toimub. /Intervjueeritav 2/

Veel toodi välja tänavapildis nähtavad reklaamid ja plakatid. Plakatite kaudu on intervjueeritav teada saanud erinevate sündmuste toimumisest.

Siis ma loen kõiki neid plakateid, mis on tänaval. Siin hästi tihti korraldatakse mingeid üritusi. /Intervjueeritav 3/

Kõige populaarsemateks infoallikateks osutusid siiski üleriigilised venekeelsed uudisteportaalid, Facebook ja tutvusringkonnad.

4.2.2 Allikate usaldusvärsus

Peale seda, kui intervjueeritavad olid mulle vastanud, milliseid platvorme, allikaid kasutavad nad uudissisu tarbimiseks, küsisin intervjueeritavatel ka selle kohta, et kui usaldusväärseks nad enda sõnul neid allikaid peavad. Siinkohal on intervjueeritavate hinnangud üsna erinevad. Mõned vastajad pidasid kohalikku ajakirjandust üldiselt usaldusväärseks ja olid veendunud, et saavad selle kaudu adekvaatset ja objektiivset teavet kohalike sündmuste kohta. Teised olid aga kohaliku ajakirjanduse suhtes veidi skeptilisemad, väites, et kohalik ajakirjandus võib olla kallutatud. Näiteks on üks intervjueeritav maininud, et ei pea kohalikke venekeelseid Narva ajalehti väga usaldusväärseteks, sest on märganud, et artiklite uudissisu on kopeeritud muudest allikatest ning uudissisu avaldub alles siis, kui internetis on informatsioon juba olemas.

Ma ei pea neid (Narva ajalehti) väga usaldusväärseteks. Teiseks need ajalehed hilinevad oma uudistega väga palju. Kui näiteks internetis on mingist kohalikust volikogu otsustest juba kirjutatud, siis alles mõned päevad hiljem saan seda kohalikust ajalehest lugeda. /Intervjueeritav 6/

Mitte eriti, sest ajakirjandus on selline asi, kui iga ajakirjanik väljendab oma mõtteid ja oma arvamust, et jah seal võivad olla mingid tsitaadid, kes mida ütles, aga tegelikult ajakirjanik kirjutab seda, mis ta ise mõtleb ja tahab ning pole väga usaldusväärne. Praegu terve maailm pole üldse väga usaldusväärne. /Intervjueeritav 9/

Samas mainib üks intervjueeritav, et uudissisu, mis avaldub kohaliku väljaande paberkanaja versioonil on usaldusväärsem, kui uudissisu, mida on võimalik tarbida mujalt.

See, mis on paberi peal on kindlasti usaldusväärsem. Aga hästi palju sõltub sellest, mis väljaanne kirjutab. Kõige rohkem usaldan ma ERR-i. /Intervjueeritav 1/

Vastuseks küsimusele, kui usaldusväärseks peab intervjueeritav kohalikku venekeelset ajakirjandust, on kaks intervjueeritavat vastanud ka väga positiivselt meelestatult ja konkreetselt:

Kui ma loen nende teemade kohta, mis mind huvitab, siis on minu jaoks kõik täiesti usaldusväärne. /Intervjueeritav 2/

Ma arvan, et ajalehed Narvas on väga konkreetsed ja usaldusväärsed. Kui võrrelda ajalehti Nõukogu Liidu aegsete ajalehtedega, siis toona kirjutati väga kujundlikult ja isegi ilukirjanduslikult, aga praegu on ajakirjandus väga konkreetne ja ma ütleks, et isegi psühholoogiline. Ütleks, et praegu on kõik väga konkreetne, arusaadav. Kõik, mis kirjutatakse on hästi argumenteeritud ja põhjendatud. See ei ole ilukirjandus, vaid on ajakirjandus. /Intervjueeritav 3/

Vähem usaldusväärsemateks peetakse informatsiooni, mida tarbitakse sotsiaalmeediakanalilt. Vastuseks küsimusele, kui usaldusväärseks peate uudissisu, mida

tarbite sotsiaalmeediakanalitel, on intervjueeritavad andnud pigem kriitilisema ja skeptilisema vastuse.

Üldiselt ei pea neid üldse usaldusväärseteks. Mina võtan need uudised vastu nii, et see on lihtsalt inimeste isiklik arvamus. Neid uudiseid ei saa vaadelda kui mingisugust fakti. Isegi kui mitu inimest on sellel samal teemal sarnast arvamust avaldanud, siis ma ei võta seda kui fakti ega pea usaldusväärseks. Ma suhtun nendesse inimestesse kui inimestesse, kes räägivad spordist, kuid spordiga kunagi tegelenud ei ole. /Intervjueeritav 5/

Kuigi ollakse kriitilisemad sisu suhtes, mida tarbitakse sotsiaalmeediakanalitel, siis saab ühe intervjueeritava vastusest lugeda ka seda, et hinnatakse osalusajakirjanduse olemasolu. Usaldusväärsus siinkohal põhineb isiklikel kogemustel allika suhtes.

Ma ei usalda üldse anonüümseid allikaid. Kui see on autoriteetne allikas, siis ma usaldan, aga kui on keegi, kelle kohta väga infot ei leia, siis ma seda väga ei usalda. /Intervjueeritav 1/

Kui natuke rohkem Narvast rääkida, siis kõik need inimesed, kes Narvast Narvas suudavad midagi kirjutada, siis seda ma loen. Ma ei saa neid nimetada ajakirjanikeks, aga kuna ma tunnen neid inimesi, siis ma tunnen, kas ma saan neid inimesi usaldada või mitte. Ehk siis kõik sõltub sellest, kes kirjutab. /Intervjueeritav 1/

Paari intervjueeritava vastustest tuleb ka välja, et usaldusväärseks peetakse ka uudissisu, mida tarbitakse Eesti Rahvusringhäälingu venekeelsetelt platvormidelt, nagu ERR-i venekeelne veebiportaal ja telekanal ETV+. Näiteks ERR-i venekeelse portaali puhul pidas üks intervjueeritav usaldusväärset tekitavaks veebiportaali puuduv reklaamsisu.

Mulle väga meeldib ERR. Mulle meeldib ERR, sest nad ei sõltu reklaamist. Nad ei püüa lugeja tähelepanu ja klikke kõrvaliste asjadega. Aga tihti nad kirjutavad midagi, mis ei ole väga huvitav. /Intervjueeritav 1/

4.2.3 Kohaliku ajakirjanduse olulisus

Pooled intervjueeritavatest peavad kohalikku venekeelset ajakirjandust tähtsaks. Kohaliku ajakirjanduse olulisust on välja toodud näiteks läbi ühiskonna valvekoera vaatenurga.

Kohalik ajakirjandus on minu jaoks väga-väga tähtis. Narva kohalik ajakirjandus mõjutab kohaliku linnavalitsuse otsuseid. Arvan, et läbi ajakirjanduse on võimalik mõjutada otsuseid, mida linn langetab. /Intervjueeritav 1/

Mainiti ajakirjanduse olulisust kohalike inimeste informeerimise vaatenurgast.

Mida rohkem inimene teab, seda parem. Kui ta on sündinud venekeelsena, siis kui ta on sündinud Eestis, siis ta peab oskama ka selle riigi keelt, kus ta on sündinud. Ma arvan, et kohalik ajakirjandus on tähtis, sest inimene peab teadma, mis tema elukohas toimub. /Intervjueeritav 10/

Samuti on kohaliku ajakirjanduse olulisust rõhutatud ka Narva linnas toimuvate sündmuste perspektiivist.

Kuna mina olen hästi aktiivne kodanik, siis kui mina ei loe raamatuid, siis kust mujalt saan ma informatsiooni? Kogu info üritustest, mis toimuvad Narva linnas, saan ma ajalehtedest. /Intervjueeritav 2/

Lisaks on mainitud, et kohalik venekeelne ajakirjandus on tähtis, sest suur osa Narva elanikkonnast ei valda eesti keelt.

Väga tähtis, sest ma ei valda eesti keelt. Soovin lugeda infot vene keeles. Suurele osale Narva elanikkonnast on samuti tähtis, sest nad ei oska samuti eesti keelt. /Intervjueeritav 7/

Rõhutatud on ka seda, et kohalik ajakirjandus Narvas peab eksisteerima, kuid viidatud on ka kohaliku ajakirjanduse puudustele ja nende põhjustele.

Kohalik venekeelne ajakirjandus siin Narvas peab eksisteerima. Aga tänapäeval on meil väga vähe professionaalseid ajakirjanikke. Hästi palju ilmub sellist kollast ajakirjandust. /Intervjueeritav 6/

Küll aga ilmneb poolte intervjueeritavate vastuste seast hinnang, et kohalik ajakirjandus nii tähtsat rolli ei kannu. Paari intervjueeritava vastusest tuleb välja, et informatsiooni Narvas toimuva kohta on väga palju ja seda infot saab tarbida ka teistelt kanalitelt, nagu sotsiaalmeedia või suhtlusgrupid. Ühe vastaja arvates on internetis levival infol isegi suurem mõju, kui uudistel, mis avalduvad ajalehtedes.

Seda infot on nii palju, et iga inimene võtab selle info omale sobivast allikast. Neid allikaid ja uudiseid on igal pool nii palju. Vahel inimesed isegi ei tea neid allikaid, aga ta läheb enda Facebooki või WhatsAppi gruppi, loeb ning saab mingi asja kohta teada rohkem kui algselt võis eeldada. /Intervjueeritav 5/

Ütleks, et ei ole väga tähtis, sest ma saan ka infot teistest kohtadest, allikatest. Aga üldiselt teiste inimeste kohta ma võin mainida, et nende jaoks on pigem oluline. Just sündmuste toimumise perspektiivist. Et kui toimub mingi üritus, siis on hea lugeda ürituse kohta ajalehest. /Intervjueeritav 4/

Vastuste seast ilmneb ka hoiak, mis viitab sellele, et puudub motiveeritus jälgida ühiskonda puudutavate temade kajastamist.

Minu huvid on seotud peamiselt spordiga. See, mis mind huvitab, ongi ainult spordiuudised. Vahel loen ka ajalehes seda, et mingi ettevõtte pannakse kinni või hoopis avatakse uus ettevõtte. Aga see pole nii tähtis. Aga see mis puutub just poliitilisi küsimusi, see kes kellega poliitiliselt võitleb, see mind ei huvita. /Intervjueeritav 5/

Intervjueeritavate vastustest ilmneb ka asjaolu, et terminit „kohalik ajakirjandus“ on mõistetud erinevalt. Sellele viitavad vastused info päritolu küsimusele, kus küsisin, et millised on need kohalikud infoallikad, kust intervjueeritav infot tarbib. Kuigi väga palju mainiti ainult Narvas tegutsevaid kohalikke väljaandeid, siis mainiti ka erinevaid väljaandeid, mis on üle-eestilised, kuid venekeelsed ja Narva linna puudutavad. Näiteks võib tuua ERR-i või Delfi venekeelsed

portaalid. Seega tuleb arvestada, et intervjueeritavate arusaam kohalikust ajakirjandusest ei pruugi piirduda ainult kohalike väljaannetega, vaid on moodustunud arvestades ka teisi väljaandeid, mis puudutavad Narva linna ja kirjutavad vene keeles.

4.2.4 Ootused ja ettepanekud kohalikule ajakirjandusele

Uuris in intervjueeritavate ka selle kohta, millised on nende olemasolevad ootused Narva linna venekeelse ajakirjanduse suhtes. Samuti uurisin, mis võiks intervjueeritavate arvates kohalikus ajakirjanduses teistmoodi olla.

Vastustest küsimusele, millised ootused on intervjueeritavatel kohalikule ajakirjandusele Narvas, ilmneb enamiku intervjueeritavate vastustest, et suuremaid ootusi inimestel Narva kohalikule venekeelsele ajakirjandusele ei ole.

Ootuseid mul kohaliku ajakirjanduse suhtes ei ole. Kuna ma tegelen tehnoloogia uurimisega, tantsimisega ja käin luuleklubis, siis on mul nii palju tegevusi, et ajakirjanduse ja selle peale, mida ma ajakirjanduselt ootaks, ma ei mõtle. /Intervjueeritav 2/

Samas võib vastuste puhul täheldada seda, et ootuste puudumine võib olla tingitud sellest, et inimesed ei oskagi midagi enam ajakirjanduselt oodata. Mitme intervjueeritava puhul tuli intervjuude vältel välja, et tegelikult on palju asju, mida tahaks rohkem lugeda või millest tahaks rohkem teada. Näiteks on võrreldud kohaliku ajakirjanduse sisu üleriigilise venekeelse ajakirjandusega ning seeläbi mainitud, mida tahaks kohalikust ajakirjandusest rohkem saada.

Tahaks rohkem Narva linnast infot, sest kui avan Delfi, siis näen uudiseid sellest, mis toimub ülejäänud Eestis. Aga kui otsida uudiseid Narvast, siis neid ei saa nii tihti kui tahaks. Astri Keskuses avati meil siin uus Sinsay kauplus. Aga kuskil meedias sellest ei räägitud, et seal oli pidulik avamine ja oodati rahvast. /Intervjueeritav 8/

Mainiti ka, et kohalik ajakirjandus kirjutab palju uudiseid, mis ei puuduta suurt osa Narva venekeelsest elanikkonnast ja on suunatud väga väikesele rühmale elanikkonnast. Näitena tõi ta välja sisuturunduslikke artikleid, millest intervjueeritava arust keegi huvitatud ei ole.

Arvan, et on väga palju selliseid uudiseid, mis ei puuduta kõiki Narva venekeelseid elanikke, vaid rohkem on selliseid uudiseid, mis puudutavad väga väikest osa Narva elanikkonnast. Liiga palju on selliseid sisuturunduslikke uudiseid, et ostetakse ajakirjanduse teenust, et ajakirjanik kirjutaks mõnest teemast või projektist, aga tegelikult ajalehes ilmuv teema kedagi ei huvita. /Intervjueeritav 1/

Kaks intervjueeritavat on välja toonud valdkonnad, millest nad tahaksid rohkem lugeda ja teada: Narva linna ajalugu; sotsiaalse ja juriidilise abi meetmed. Samuti on mainitud seda, et ajakirjanduse käsitus erinevatest teemadest võiks olla positiivsem. Viidatud on ka ajakirjanduse mõjule inimeste meeleolu suhtes.

Viimase kahe aasta jooksul on toimunud hästi palju halbu asju ja ajakirjanduses on need teemad väga tugevalt esindatud. Olen tähele pannud seda, et inimesed, kes üldiselt mõtlevad positiivselt, mõtlevad nüüd ka rohkem negatiivsemalt. Tahaks rohkem positiivseid uudiseid. Tahaks rohkem uudiseid positiivsetest külgedest, mis Narval on. /Intervjueeritav 5/

Samuti mainis üks intervjueeritav, et kohalikku ajakirjandust pärsib professionaalsete ajakirjanike vähesus. Sellest tulenevalt on läbivad teemad erinevates kohalikes väljaannetes sarnased või isegi samad.

Meil on hästi vähe professionaalseid ajakirjanikke. Peale paari professionaalse ajakirjaniku, siis üldiselt ajakirjanikud võtavad internetist teised artiklid ja panevad need artiklid oma väljaandesse. Üldiselt teemad, mis läbivad ajalehti, on samad või sarnased. /Intervjueeritav 6/

Lisaks mainis üks intervjueeritav, et kohalikku ajakirjandust pärsib noorte ajakirjanike puudus. Intervjueeritava vastusest võib välja lugeda, et võib-olla loeksid ka nooremad inimesed rohkem, kui oleks rohkem nooremaid ajakirjanikke, kes nendega samastuda suudaksid.

Tahaksin arenemist. Kuna praegu kõik need ajakirjanikud, kes Narvas on, nad on nõukoguaegsed, vanad inimesed, kes kirjutavad oma perspektiivist. Noortel inimestel on teine aramus ja kohalikku noort lugejaskonda ajakirjandus seetõttu ei huvita. /Intervjueeritav 9/

Mainiti ka ERR-i korrespondendipunkti olemasolu Narvas, kuid viidati sellele, et inimestel pole aimu, mis seal toimub. Intervjueeritava sõnul võiks olemasolevad ajakirjanikud rohkem oma tegevust reklaamida.

Meil on siin ERR-i kontor. Kui rääkida nendest, siis ma ei tea mida nad teevad. Reklaami pole, linke pole, kust vaadata ja teada saada. See on nagu kinnine info, mis seal toimub. Reklaamist – näiteks see temu.ee, selle saidi reklaam on igal pool. Aga näiteks meie Narva meediaruum, sellest üldse pole kuulda. Narva ajakirjandus on arenenud nii halvasti. Näiteks uus elanik ei leia kuskilt seda infot. Tahaks rohkem reklaami toimuva kohta. /Intervjueeritav 9/

Vastused küsimusele, et kuidas täidab kohalik ajakirjandus olemasolevaid ootuseid vastati erinevalt, kuid üldjoontes väljendasid vastused pettumust ja kriitikat. Näiteks toodi mitmel korral välja asjaolu, et ajakirjandus kipub kajastama uudiseid ühekülgset või propagandistlikult, mis vähendab nende usaldusväärset. Toodi ka välja, et kohalik ajakirjandus ei suuda piisavalt kiiresti reageerida sündmustele ja tihti jääb hiljaks oluliste uudiste kajastamisel.

Suurem osa infot, mis edastatakse meile, tuleb meile juurde post factum (peale seda kui asi on juhtunud). Paljudest asjadest kirjutatakse väga propagandistlikult. /Intervjueeritav 7/

Mõned vastajad tõid välja, et kohalik ajakirjandus keskendub liiga palju poliitikale ja sõjale ning ei kajasta piisavalt mitmekesisemaid teemasid. Oodati rohkem positiivseid ja mitmekülgseid uudiseid, mis puudutaksid ka kohalikkude kultuuri, haridust, majandust ja muid eluvaldkondi.

Kokkuvõttes võib öelda, et vastused peegeldavad pettumust ja muret kohaliku ajakirjanduse mitmekülgse, usaldusväärse ja ajakohase osas. Vastajad ootavad kohalikut ajakirjanduselt rohkem professionaalsust, mitmekesisust ja objektiivsust. Kuigi intervjueeritavad ei osanud tuua ootuste kohta sõnastatud küsimusele vastamisel konkreetseid ootusi ajakirjandusele, siis need tegelikult tulid esile kriitika kaudu ajakirjanduse suhtes.

4.2.5 Uudiste lugemise tähtsus ja suhe linnavalitsusega

Selle jaoks, et teada saada, kas inimesi üldse huvitab, et ka teised inimesed oleks kursis toimuvaga, küsisin intervjuueeritavalt, kui tähtis on nende jaoks, et teised Narva elanikud hoiaksid end toimuvaga kursis. Sellele küsimusele vastati positiivselt ja vastustest väljendus, et nende jaoks on väga oluline, et inimesed hoiaksid end toimuvaga kursis. Kaheksa inimest kümnest vastas, et nende jaoks on väga oluline, et ka teised Narva linna elanikud tarbiksid kohalikku ajakirjanduslikku informatsiooni. Näiteks selgitas üks intervjuueeritav, miks tema arust on oluline, et inimesed loeksid uudiseid.

Väga tähtis, sest kui inimesed ei loe uudiseid ja neil pole huvi selle vastu, mis toimub, siis sellised inimesed on suuremas osas sellised, et kui sa kohtud temaga ja hakkad rääkima ja siis räägid mingist sündmusest, siis tal on oma arvamus, aga tegelikult pole see tema arvamus, vaid see arvamus on tekkinud nende inimeste mõjutustest, kes talle on selle uudise edastanud. Kui inimesed loeksid ise rohkem uudiseid, siis nad saaksid ise oma arvamusi kujundada. /Intervjuueeritav 7/

Lisaks mainiti, et kohaliku ajakirjanduse olemasolu ja uudiste lugemine on vajalik ka kogukonna perspektiivist.

Väga oluline, sest me kõik elame Narvas ja me kõik oleme naabrid. Tahaks kõik koos teada, mis Narvas toimub. Näiteks aidata kedagi, kui kellelgi abi vaja – näiteks pagulased. /Intervjuueeritav 8/

Samas mainis üks intervjuueeritav, kes uudiseid ei loe, et temal on ükskõik, kas inimesed loevad uudiseid või mitte. Samas on tema vastusest võimalik välja lugeda, et uudiste mittetarbimine on seotud tema suhtumisega tegutsevatesse ajakirjanikesse.

Kui rääkida praegusest ajakirjandusest, siis mul on ükskõik, kas nad loevad või mitte. Kui tuleks mingi uus ajakirjanik – noor mees või naine, meie ajastu inimene, ja tema kirjutaks, siis tahaks, et inimesed loeksid seda. Nõukogudeaegseid inimesi on raske mõjutada, Narvas on suurem osa inimestest nõukogudeaegsed inimesed. /Intervjuueeritav 9/

Et saada teada rohkem intervjueeritavate positsioonist Narva linna kodanikena, küsisin intervjueeritavatelt, kui palju nad tunnevad, et Narva linn arvestab enda kodanike arvamustega. Sellele küsimusele vastati enamjaolt negatiivselt. Koguni kaheksa intervjueeritavat vastas, et nad tunnevad, et Narva linn ei arvesta enda kodanike arvamustega. Toodi välja, et linna puudutavate küsimuste puhul ei arvestata Narva linna elanike arvamustega ja asju tehakse omavahel otsustades.

Ei arvesta, üldse ei arvesta, sest kui oli Katri Raik meie linnapea, siis ta arvestas, aga praegused inimesed üldse ei arvesta. Nad omavahel mõtlevad midagi välja ja midagi kellegilt ei küsi. /Intervjueeritav 9/

Lisaks pakkus üks intervjueeritav välja, et linn võiks koostada tähtsate teemade puhul küsimustikud, et rohkem teada saada Narva linna elanike arvamustest.

Ausalt öeldes, mulle tundub, et neil on täiesti ükskõik. Kui Narva linn on kodanike arvamusest huvitatud, siis nad koostaksid küsimustikud selle kohta, et mida Narva elanikud mingitest asjadest arvavad. /Intervjueeritav 5/

Vastustest saab täheldada ka seda, et enamasti kõik, kes tundsid, et Narva linn ei arvesta oma kodanikega arvamustega, olid ka rohkem kriitilisemad kohaliku ajakirjanduse suhtes. Ainus intervjueeritav, kes oli täiesti positiivselt meelestatud Narva linna suhtumisse linna kodanike vastu, suhtus positiivselt olemasoleva kohaliku ajakirjanduse toimimisse ja usaldusväärsusesse.

Arvamusi on igal inimesel erinevalt. Igas ajalehes ja ajakirjas on eraldi arvamus. Kõik sujub, kõik toimub normaalselt. Kirjeldus kõigist Narvas toimuvatest sündmusest on olemas, kõik on minu jaoks väga hea. /Intervjueeritav 2/

Keegi intervjueeritutest ei osanud ka seda välja tuua, et kohalike inimeste arvamuste kohta võiks linnavõim saada infot ajakirjandusest. Ajakirjandus võiks olla üks kanaleid, mis võimule vahendab teavet elanikkonna hoiakute kohta, aga Narvas see ei näi niimoodi toimivat. Sest ajakirjandus ei informeerigi ainult elanikke sellest, mida võimud teevad, vaid peaks olema ka

vastupidine – tänu avatusele kaastöödele peaksid saama ka elanikud seal oma arvamustele võimenduse ja arvamused saavad niimoodi jõuda linnavalitsuseni.

5. JÄRELDUSED JA ARUTELU

Lähtuvalt eelnevalt välja toodud uurimisküsimustest arutlen käesolevas peatükis sellest, mida saab intervjueeritavate vastustest järeldada ja seon vastused enda töö teoreetilise osaga. Meeldetuletuseks esitan uuesti peamised uurimisküsimused:

1. Milline on Narva venekeelse kohaliku ajakirjanduse hetkeseis?
2. Kuidas mõistavad Narvas elavad venekeelsed inimesed kohaliku ajakirjanduse rolli ja selle vajalikkust?
3. Kuidas ja kust kohast leiavad Narva linna venekeelsed inimesed kohaliku elu kohta informatsiooni?

Võib öelda, et Narva venekeelse kohaliku ajakirjanduse hetkeseis on keeruline. Uudiste ja teemade vähene mitmekesisus, kohati ebaprofessionaalne ja reklaamide varju jääv ajakirjanduslik sisu ja professionaalide puudus on peamised probleemid, mis tulenevad ressursipuudusest. Seda kinnitab ka minu uurimus seminaritöö raames, kus intervjueerisin Narva linna kahte ajakirjanikku. Küsitledes neid Narva linna kohalike ajalehtede teemal tuli välja, et nii ajalehes Narvskaja Gazeta kui ka ajalehes Gorod töötab kaks ajakirjanikku, kellest üks on mõlema ajalehe töötaja – olukord, mis on tingitud professionaalsete ajakirjanike vähesusest Narva linnas. Toon uuesti välja asjaolu, mis on mainitud 2019. aasta meediapoliitika olukorra ja arengusuundade uuringus – kohalike ajakirjanduste toimetustes napib professionaalset tagasi- ja edasisidet, et ajakirjanik saaks teada, mida temalt toimetuses oodatakse, mille tõttu saab juhtkond ajakirjanikku kergemini mõjutada, mh ka looma sisu, mis sisaldab reklaami (Kõuts-Klemm jt, 2019). Reklaamsisu liigset avaldamist ajalehes kinnitab ka nii ajakirjanike kui elanike poolt välja tulnud arvamus, et Narva kohalikud ajalehed sisaldavad liiga palju sisuturunduslikke uudiseid ja reklaame, mis kedagi ei huvita. Seega võib oletada, et ressursipuudus kohalikes Narva linna väljaannete toimetustes on seotud eelnevalt välja toodud probleemidega. Puuduv kvaliteet ei anna ka auditooriumile põhjust eelistada kohalikku ajakirjandust üleriigilise, avalik-õigusliku ning isegi mõne sotsiaalmeedia suhtlusgrupi ees. Seost elanike vastustest võib näha ka ajakirjaniku Sergei Stepanovi tõstatatud probleemiga, kus kohalikku ajakirjandust pärsib elanike võimalus tarbida samu uudiseid sotsiaalmeedia kaudu. Kohalikud elanikud kasutavad sotsiaalmeediat sageli just uudissisu tarbimise eesmärgil, mis teeb vähem vajalikumaks selle, et maksta kohaliku ajakirjandusliku sisu eest.

Ressursipuudusest tingitud probleemid ei mõjuta ainult väljaannete sisu, vaid ka nende usaldusväärsust. Kuigi kohalike seas nähakse ja hinnatakse kohaliku ajakirjanduse tähtsust, jäävad kohalikud väljaanded kohalike uudistarbimise eelistusjärjekorras teistele allikatele pigem alla. Kohaliku ajakirjanduse puhul soovitakse rohkem positiivsemaid uudiseid ning uudiseid, mis kõnetavad suuremat osa Narva elanikkonnast. Oodatakse ajakirjanduselt rohkem professionaalsust, mitmekesisust ja objektiivsust.

Vastuste seas toodi välja erinevaid kirjeldusi selle kohta, milles nähakse kohaliku ajakirjanduse rolli. Esiteks tuleb välja tuua, et terminist „kohalik ajakirjandus“ saadakse aru erinevalt. Kohaliku ajakirjanduse all mõisteti nii kohalikke väljaandeid kui ka näiteks üle-eestilisi venekeelseid väljaandeid, mis aeg-ajalt kajastavad sündmusi ka Narva linnas toimuvast. Sealhulgas liigitati tihtipeale kanaleid, mida saab vaadelda pigem osalusajakirjandusena kohaliku ajakirjanduse alla. Kohalikud inimesed näevad ajakirjanduse rolli ja selle vajalikkust peamiselt informeerijana. Juba vähem nähakse kohaliku ajakirjanduse rolli ühiskonna valvekoerana ja kogukonna ühendajana. Vastajate seas on neid, kes peavad kohaliku ajakirjandust tähtsaks ja ka neid, kelle jaoks kohalik ajakirjandus nii suurt rolli ei mängi.

Kuigi uurimuse valim lähtus venekeelsest elanikkonnast Narva linnas, siis sai juba teoreetilises töö osas lugeda, kuidas Eesti Rahvusringhäälingu veebiportaal on populaarne venekeelse auditooriumi, nii nooremate kui vanemate seas (Petermann jt, 2023). Ka minu intervjuude seast tuli välja positiivne hoiak Eesti Rahvusringhäälingu kanalite suhtes. Üldiselt peeti kõigi allikate seas kõige usaldusväärsemaks avalik-õiguslikku meediat. Mainiti ka ETV+ kanalit, millele omistati kõrge usaldusväärsus. Sellist suhtumist kinnitab ka uuring, kus on välja toodud, et venekeelse elanikkonna seas on kasvanud ETV+ olulisus ja usaldusväärsus (Kultuuriministeerium, 2021). Kohaliku ajakirjanduse ja selle usaldusväärsuse suhtes oldi skeptilisemad, kuigi toodi välja, et paberandjal uudised on usaldusväärsemad kui internetis avalduvad uudised. Madalamat usaldusväärsust seostati väljaannete sisuliste ja toimetustlike puudustega – ajakirjanduslik sisu jõuab sageli lugejateni liiga hilja, sisu on ebakvaliteetne ning selles võib esineda propagandistlikke nüansse. Samuti ei suuda ajakirjanikud oma vanuse või teemavaliku tõttu alati elanikkonda kõnetada. Kuigi sotsiaalmeediat kasutatakse sageli uudiste tarbimiseks, ollakse selle suhtes siiski kriitilised. Allika usaldusväärsust suurendab see, kui uudise jagajaks on juba tuttav inimene.

Olulisel kohal figureerisid ka allikad, mida võib mõista suhtlusmeedia osana, nagu näiteks Facebook, Telegram või uudistefoorum seti.ee. Facebook (ajajoon ja sellel platvormil tegutsevad grupid) on enamikule vastajatest igapäevane infoallikas. Lisaks info hankimisele on see ka kohalike jaoks kui ühine arutelu ruum, kus jagatakse artikleid, mille tulemusena tekib grupis arutelu. Ka näiteks Narva linna kohalik ajaleht Narvskaja Gazeta avaldab ja jagab uudised veebis – nii enda kodulehel kui Facebooki lehel. Bowdi sõnul ei ole kohalike väljaannete liitumine sotsiaalmeedia maastikuga ja seal tegutsemine ainult viis, kuidas ajaga kaasas käia, vaid ka viis, et üldse kiiresti muutuval meediamaastikul ellu jääda (Bowd, 2016). Sotsiaalmeediaplattformidel tekkinud arutelude puhul saab mõista selle vajalikkust ka avaliku sfääri vaatenurgast. Kui kohalik ajakirjandus ei suuda erinevate põhjuste tõttu pakkuda avaliku arutelu jaoks platvormi, siis pakub seda alternatiivne meedia.

Sotsiaalmeediasse suhtutakse üldiselt positiivselt – hinnatakse platvormi poolt loodud võimalust inimestel kergesti liituda ja anda oma panus avaliku arutelu edendamiseks. Lisaks teistele komponentidele on sõnastanud Robert Dahl poliärhilise demokraatia ühe osana alternatiivsete kanalite olemasolu (Dahl 1991, viidatud Palmaru, 2016 kaudu). Samas on üks intervjuueeritav maininud, et alternatiivsete infoallikate olemasolu on tema jaoks vähendanud kohaliku ajakirjanduse tähtsust. Seega ühelt poolt täidab erinevate allikate olemasolu poliärhilise demokraatliku süsteemi funktsiooni, kuid on tekkinud olukord, kus erinevate allikate olemasolu on vähendanud inimese jaoks kohaliku ajakirjanduse tähtsust. Kuna ka Narva linna kohalikku ajakirjandust pärsib ressursipuudus, siis võib oletada, et kohaliku ajakirjanduse vaatenurgast on uute allikate ja platvormide teke olnud auditooriumi lõhestav.

Samas on erinevate allikate olemasolu tekitanud olukorra, kus inimesel on vaba võimalus valida endale sobiv infoallikas. Sellest on rääkinud ka Vihalemm ja Kõuts-Klemm, kes on maininud, et tehnoloogiarikas keskkonnas ja meediakanalite paljususe tingimustes on auditoorium killustunud ning kasvanud on iga inimese võimalus ise kombineerida jälgitavate kanalite komplekt oma infovajaduste järgi (Vihalemm ja Kõuts-Klemm, 2017). Selline olukord võimaldab veelgi eripärasemate sisutarbimise mustrite kujunemist, millel võib olla positiivseid külgi, kuid tuleb ka arvestada, et kui infoallika näol on tegu tuttava või pereliikmega, siis ei võta vastuvõtja vastu ainult informatsiooni, vaid on mõjutatud ka sõnumi edasikandja enda vaadetest ja hoiakutest (Laughey, 2007). Näiteks on ka uurimisraportis „Eesti sõltumatu kohaliku ajakirjanduse loodavad väärtused, väljakutsed ja arenguvõimalused“ kirjutatud, et

sõltumatu ajakirjanduse tegutsemiskeskonda kahjustavad lisaks ka valitsussektori laiema meediastumisega kaasnevad omavalitsuslehed ning sotsiaalmeediaplatvormidel tekkivad kohaliku fookusega vestlusgrupid. Raportis on välja toodud, et neid uusi infokeskkondi ei saa aga pidada poliitiliselt tasakaalustatuiks või objektiivseiks (Rohn jt, 2021). Seega on ühelt poolt positiivne, et elanike meediarepertuaar koosneb erinevatest allikatest, kuid liigne sõltuvus informatsiooni tarbimisel ebaprofessionaalsetest allikatest viitab sellele, et elanikud ei pruugi oma otsuseid langetada võimalikult objektiivse info põhjal.

Erinevate infoallikate seas töid mitmed intervjueeritavad välja enda tutvusringkonna. Informatsiooni vastuvõtmist läbi kolmanda isiku iseloomustab Katzi ja Lasarsfeldi idee kaheastmelisest kommunikatsioonist. Kui informatsiooni vastuvõtmine isikule, kes võtab info vastu otse allikast on vahetu, siis läbi tuttavate või arvamuslimidrite info vastuvõtmine võib olla mõjutatud informatsiooni kandja enda vaadetest või positsioonist. Samuti kinnitab uurimustöö Katzi ja Lasarsfeldi uuringut, mis viitab sellele, et arvamuslimidreid võib leida igas majanduslikus ja sotsiaalses kihis (Laughey, 2007). Lisaks võib arutleda ka selle üle, mil määral esineb antud olukorras intervjueeritavate jaoks infoallikaks olev tuttav olemasoleva vaate või arvamuse kinnitajana. Lähtudes Katzi ja Lasarsfeldi ideest võib ka oletada, et tuttavatelt ollakse valmis hõlpsamini informatsiooni vastu võtma, sest kattuvad informatsiooni edasikandjaga vaated, arvamused või mõned muud majanduslikud, sotsiaalsed aspektid.

Informeerituse puhul hinnati enda teadlikkust Narvas toimuva kohta üldiselt heaks, kuid nenditi, et info kättesaadavus võiks olla tunduvalt parem. Saab täheldada seda, et läbi kohaliku ajakirjanduse mõisteti informeerituse all peamiselt seda, kui palju teatakse linnas toimuvatest sündmustest ja üritustest. Ainult ühe intervjueeritava jaoks tähendas informeeritus ka teadmist infost, mis ei ole seotud üksnes Narvas toimuvate üritustega, vaid hõlmab ka ühiskonda ja poliitikat. Elanike seas oli ka neid, kes kategooriliselt ühiskonda ja poliitikat puudutavaid uudiseid ei loe. Uudiste vähesema tarbimise juures toodi põhjusteks näiteks kajastatavate uudiste negatiivne temaatika ning täheldati ka selle mõju enda ning teiste mentaalsele heaolule. Lisaks mängib rolli ka ajakirjanike vanus ja kompetentsus – oodatakse rohkem nooremaid ja professionaalsemaid ajakirjanikke. Rohkem motiveeritud ollakse lugema ajakirjandust, mis kattub inimese huvide või hobidega, nagu näiteks ajalugu, kultuur või sport.

Mõeldes McQuaili poolt välja toodud peamise informatsiooni levikuga seotud tingimusest – elanikkond, kes on informeeritud, huvitatud ja motiveeritud tegutsema lähtudes saadavast infost (McQuail, 2013: 39), ja arusaamast, et meedia kujundab riigi elanikkonna üldisi hoiakuid (Avatud Eesti Fond, 2008), saab antud olukorra üle arutleda just vaatenurgast, kas demokraatlikus ühiskonnas eksisteeriv inimene peaks olema motiveeritud end kursis hoidma ühiskonda puudutavate teemadega (McQuail, 2013: 39). Või piisab, kui inimese huvi pädib pinnapealsema info vastu huvi tundmisega.

Siinkohal ilmneb minu jaoks probleem, mis puudutab elanike meediarepertuaari ja motiveeritust olla kursis ühiskonda ja poliitikat puudutavate teemadega. Kindlasti ei saa antud uurimistöö põhjal väita, et kogu Narva elanikkond ei oleks motiveeritud end kursis hoidma ühiskondlike teemadega, kuid kui sama tulemuse korral hõlmaks valim tervet Narva elanikkonda, siis võiks väita, et olukord ei ole demokraatliku riigi valitsemise vaatenurgast toimiv ega jätkusuutlik. Olukorda ei tee paremaks, et näiteks Narva linnavalitsuse silmis tunnevad elanikud, et nendega ei arvestata. Elanikud ei ole informeeritud sellest, millega linnavalitsus tegeleb. Elanikud soovivad rohkem läbipaistvust ja kaasatust, seega antud uurimistöö põhjal jääb mulje, et ajakirjanduse potentsiaal rahvast kaasata linnavalitsuse tegevustesse ja otsuste tegemisse on Narvas jäänud kasutamata.

KOKKUVÕTE

Käesolev uurimistöö keskendub Narva venekeelse kohaliku ajakirjanduse hetkeseisule, kohalike elanike arusaamadele ajakirjanduse rollist ja vajalikkusest ning sellele, kuidas ja kust leiavad Narva venekeelsed elanikud teavet kohaliku elu kohta.

Narva venekeelse kohaliku ajakirjanduse olukord on keeruline ja ressursi puudus pärsib ajakirjanduse tegevust. Lisaks sisaldavad kohalikud ajalehed liiga palju reklaame, mis ei paku lugejatele huvi. Kohalikud elanikud hindavad ajakirjanduse rolli peamiselt informeerijana, aga eelistavad riiklikke ja avalik-õiguslikke meediaväljaandeid.

Kõige usaldusväärsemateks allikateks peetakse avalik-õiguslikke kanaleid. Kohaliku ajakirjandust ja sotsiaalmeediat usaldatakse vähem. Sotsiaalmeedia, eriti Facebook, mängib olulist rolli kohaliku info levitamisel ja arutelude algatamisel. Alternatiivsed infokanalid täidavad samuti olulist osa kohaliku info edastamisel. Kuigi alternatiivsete infokanalite olemasolu on demokraatia seisukohalt positiivne, võib see vähendada kohaliku ajakirjanduse tähtsust ja usaldusväärsust.

Elanikud näevad ajakirjanduse peamist rolli informeerijana. Vähem tähtsustatakse ajakirjanduse rolli ühiskonna valvekoerana ja kogukonna ühendajana. Arusaamad kohaliku ajakirjanduse rollist on erinevad: mõned peavad seda tähtsaks, teised mitte. Kohalikud ajalehed konkureerivad riiklike ja avalik-õiguslike meediaväljaannetega ning isegi osalusajakirjanduslike allikatega.

Elanikud hindavad enda teadlikkust Narvas toimuvast üldiselt heaks, kuid info kättesaadavus võiks olla parem. Informeerituse all mõistetakse peamiselt teadmist linnas toimuvatest sündmustest ja üritustest. Vähem tähtsustatakse ühiskonna ja poliitikaga seotud teemasid.

Tulemused viitavad, et elanike mediarepertuaar ja motiveeritus olla kursis ühiskondlike teemadega võib olla ebapiisav demokraatliku riigi valitsemise seisukohalt. Lisaks tunnevad elanikud, et nendega ei arvestata ja soovivad rohkem läbipaistvust ja kaasatust linnapoolses juhtimises.

SUMMARY

This research focuses on the current state of Narva's Russian-language local journalism, the local residents' perceptions of the role and necessity of journalism, and how and where Narva's Russian-speaking residents find information about local life.

The situation of Narva's Russian-language local journalism is challenging, and the lack of resources hinders journalistic activities. Additionally, local newspapers contain too many advertisements, which do not interest readers. Local residents primarily view the role of journalism as that of an informer but prefer national and public media outlets.

The most trusted sources are public service media channels. Local journalism and social media are trusted less. Social media, especially Facebook, plays an important role in disseminating local information and initiating discussions. Alternative information channels also play a significant role in conveying local information. While the existence of alternative information channels is positive from a democratic perspective, it may reduce the importance and reliability of local journalism.

Residents see the main role of journalism as an informer. The roles of journalism as a watchdog of society and as a community unifier are considered less important. Perceptions of the role of local journalism vary: some consider it important, while others do not. Local newspapers compete with national and public media outlets and even with citizen journalism sources.

Residents generally rate their awareness of events in Narva as good, but the availability of information could be better. Awareness is primarily understood as knowing about events and activities happening in the city. Issues related to society and politics are considered less important.

The results suggest that residents' media repertoire and motivation to stay informed about societal issues may be insufficient for the governance of a democratic state. Additionally, residents feel that they are not being considered and desire more transparency and involvement from city management.

KASUTATUD KIRJANDUS

Avatud Eesti Fond. (2008). *Ülevaade kodanikuhariduse hetkeseisust ja arengusuundadest*. Tallinn: Siseministeerium.

Barclay, S., Barnett, S., Moore, M. ja Townend, J. (2022). *Local news deserts in the UK. What effect is the decline in provision of local news and information having on communities?* Kasutatud 18.05.2024, <https://camri.ac.uk/wp-content/uploads/2022/06/Local-News-Deserts-in-the-UK-final-PDF.pdf>

Bowd, K. (2016). Social media and news media: Building new publics or fragmenting audiences? *Making Publics, Making Places*. 129–144.

Center for democracy and governance. (1999). *The Role of Media in Democracy: A strategic Approach*. Kasutatud 10.04.2024, <https://2017-2020.usaid.gov/sites/default/files/documents/2496/200sbc.pdf>

Eesti Entsüklopeedia. (2011). *Narvskaja Gazeta*. Kasutatud 21.01.2024, http://entsyklopeedia.ee/artikkel/narvskaja_gazeta

ERR-i usaldusväärsus on viimase viie aasta kõrgeim. (2021). *ERR*, 16. detsember. Kasutatud 20.04.2024, <https://www.err.ee/1608438134/err-i-usaldusvaarsus-on-viimase-viie-aasta-korgeim>

Gorod. (2022). *Meediakaart*. Kasutatud 20.01.2024, https://gorod.ee/wp-content/uploads/2022/05/gorod_meediakaart2022_est.pdf

Güneç, Ç. (2022). Frequent News Consumption Might Negatively Impact Mental Health. doi: 10.13140/RG.2.2.17519.71843

Harcup, T. (2014). Reporting the voices of the voiceless during the miners' strike: An early form of 'citizen journalism.' *Journal of Media Practice*, 12(1), 27–39. https://doi.org/10.1386/jmpr.12.1.27_1

Heise, N., Reimer, J., Schmidt, J-H. ja Loosen, W. (2014). Including the Audience. Comparing the attitudes and expectations of journalists and users towards participation in German TV news journalism. *Journalism Studies*. 15(4):411–430.

Heiselberg, L. ja Hopmann, D. N. (2024). Local journalism and its audience. *Journalism*, 0(0) 1–21. doi:10.1177/14648849231173226

Ibrus, I. (2020). *Eesti aruteluruum. Eesti inimarengu aruanne 2019/2020 "Linnastunud ühiskonna ruumilised valikud"*. Eesti inimarengu aruanne. Kasutatud 18.05.2024, <https://2020.inimareng.ee/sissejuhatus-4.html>

Ilmub eestikeelne Narva leht. (2004). *Delfi ärileht*, 23. jaanuar. Kasutatud 20.01.2024, <https://arileht.delfi.ee/artikkel/7067703/ilmub-eestikeelne-narva-leht>

Jakobson., M-L. (i.a). *Avalikkussfäär – mis see on?* Õppematerjal. Kasutatud 18.05.2024, http://elvalikaine.tlu.ee/file/Avalikkussfaar_mis_see_on.pdf

Kalmus, V., Lauristin, M. ja Pruulmann-Vengerfeldt, P. (2004). *Eesti elavik 21. sajandi algul. Ülevaade uurimuse Mina. Maailm. Meedia tulemustest*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.

Kalmus, V., Lauristin, M., Opermann, S., Vihalemm, T. (2020). *Researching Estonian Transformation: Morphogenetic Reflections*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Kalmus, V., Masso, A., Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs*. Sotsiaalse Analüüsi Meetodite ja Metodoloogia õpibaas. Kasutatud 20.04.2024, <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys/>

Kask, K. (2013). *Meedia mõju*. Tallinn: Avita.

Katz, E. (1957). The Two-Step Flow of Communication: An Up-To-Date Report on an Hypothesis. *The Public Opinion Quarterly*, 21(1), 61–78.

Kaufhold, K., Valenzuela, S., ja de Zúñiga, H. G. (2010). Citizen Journalism and Democracy: How User-Generated News Use Relates to Political Knowledge and Participation. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 87(3-4), 515-529. <https://doi.org/10.1177/107769901008700305>

Kellerman, J., Hamilton, J., Selby, E., Kleiman, E. (2022). The Mental Health Impact of Daily News Exposure During the COVID-19 Pandemic: Ecological Momentary Assessment Study. *JMIR Ment Health* 2022, 9(5). doi: 10.2196/36966

Khadpekar, N. (2012). *Media and Democracy*. India: The Icfai University Press.

Klementi, J. (2019). Uuring: ERR-i usaldusväärsus püsib kõrge. *ERR*, 12. juuni. Kasutatud 22.04.2024, <https://menu.err.ee/951576/uuring-err-i-usaldusvaarsus-pusib-korge>

Kui palju räägitakse Eestis eesti keelt? (2017). *Statistikaamet*, 13. märts. Kasutatud 18.05.2024, <https://www.stat.ee/et/uudised/2017/03/13/kui-palju-raagitakse-eestis-eesti-keelt>

Kultuuriministeerium. (2021). *Meedia ja infoväli*. Kasutatud 18.05.2024, <https://infogram.com/meedia-ja-infovali-1hr4zx0ymejq6y?live>

Kõuts-Klemm, R. (2010). *Ülevaade meedia ja kommunikatsiooni teooriast*. Loengumaterjal. Kasutatud 13.04.2024, <https://www.cs.tlu.ee/filcore/wp-content/uploads/2012/05/%C3%9Clevaade-meedia-ja-kommunikatsiooni-teooriast.-Loengumaterjal.pdf>

Kõuts-Klemm, R., Harro-Loit, H., Ibrus, I., Ivask, S., Juurik, M., Jõesaar, A., Järvekülg, M., Kauber, S., Koorberg, V., Lassur, S., Loit, U., Tafel-Viia, K. (2019). Meediapoliitika olukorra ja arengusuundade uuring. 54–56.

Kõuts, R. (2015). Meedia ja poliitika Kesk- ja Ida-Euroopa riikides. *Sirp*, 11. detsember. Kasutatud 18.05.2024, <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c21-teadus/meedia-ja-poliitika-kesk-ja-ida-euroopa-riikides/>

- Laughey, D. (2007). *Key Themes in Media Theory*. Maidenhead: Open University Press.
- McQuail, D. (2000). *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- McQuail, D. (2013). *Journalism and Society*. Los Angeles (Calif.): Sage Publications, Inc.
- Merriam-Websteri kodulehekül. (i.a). Kasutatud 18.05.2024, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/journalism>
- Murumaa, M. (2010). *Auditooriumi tähtsus ja roll uue meedia keskkonnas sotsiaalvõrgustikes saadetavate sõnumite näitel*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava.
- Nielsen, R. K. (2015). *Local Journalism. The decline of newspapers and the rise of digital media*. London ja New York: I.B Tauris & Co. Ltd.
- Palmaru, R. (2016). *Meedia ja demokraatia*. Kasutatud 22.04.2024, <https://rito.riigikogu.ee/wordpress/wp-content/uploads/2016/03/Meedia-ja-demokraatia.pdf>
- Petermann, A., Varblane, A., Mäll, K., Saks, K., Seppel, K., Lauristin, M., Klopets, M. (2023). *Eesti elanike meediakasutus ja usaldus meedia vastu*. Kasutatud 19.04.2024, https://www.kul.ee/sites/default/files/documents/2024-03/EIM%202023%20LISA%201_kvalitatiivuuringu%20aruanne_0.pdf
- Rahvaloendus. 76% Eesti rahvastikust oskab mõnda võõrkeelt. (2022). *Statistikaamet*, 16. november. Kasutatud 18.05.2024, <https://rahvaloendus.ee/et/uudised/rahvaloendus-76-eesti-rahvastikust-oskab-monda-voorkeelt>
- Rikmann, E., Lagerspetz, M., Pernik, P. ja Tuisk, T. (2002). *Poliitilise osaluse dilemmad Eesti poliitilises kultuuris: kuuluvus ja kodanikuidentiteet*. Kasutatud 18.05.2024, <https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2014/11/Rikmann.pdf>

Rohn, U., Ibrus, I. ja Jõesaar, A. (2021). *Eesti sõltumatu kohaliku ajakirjanduse loodavad väärtused, väljakutsed ja arenguvõimalused*. Eesti Akadeemilise Ajakirjanduse Seltsi aastaraamat. Tartu: Eesti Akadeemiline Ajakirjanduse Selts.

Rämmer, A. (2014). *Valimi moodustamine*. Sotsiaalse Analüüsi Meetodite ja Metodoloogia õpibaas. Kasutatud 18.05.2024, <https://samm.ut.ee/valimid/>

Siebert, F. S., (1956). *Four Theories of the Press*. Illinois: University of Illinois Press.

Statistikaamet. (2011). *RL0444: RAHVASTIK EMAKEELE, VÕÕRKEELTE OSKUSE, SOO, VANUSERÜHMA JA MAAKONNA JÄRGI, 31. DETSEMBER 2011*. Kasutatud 18.05.2024, https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvaloendus_rel2011_rahvastiku-demograafilised-ja-etno-kultuurilised-naitajad_rahvus-emadeel-ja-keelteoskus-murded/RL0444

Statistikaamet. (2024). *RV0222U: RAHVASTIK SOO, RAHVUSE JA MAAKONNA JÄRGI, 1. JAANUAR*. Kasutatud 18.05.2024, https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik_rahvastikunaitajad-ja-koosseis_rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV0222U

Tallinna Ülikool. (i.a). 3.1. *Nõusolek uurimuses osalemiseks*. Õppematerjal. Kasutatud 18.05.2024, https://www.tlu.ee/opmat/ts/TSK6055/uurimuse_kirjutamine/31_nusolek_uurimuses_osalemi_seks.html

Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond. (2004). *Eesti elavik 21. sajandi algul*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Tiits, M. (2023). Rahvusringhäälingu usaldusväärsus on langenud. *ERR*. näeb põhjusena Ukraina sõda. Delfi, 20. detsember. Kasutatud 23.04.2024, <https://kroonika.delfi.ee/artikkel/120256758/rahvusringhaalingu-usaldusvaarsus-on-langenud-err-naeb-pohjusena-ukraina-soda>

Uth, B., Stehle, H., Wilhelm, C., Detel, H. ja Podschuweit, N. (2023). The journalism-audience relationship in the digital age: A theoretical literature review. *Journalism*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/14648849231221611>

Vihalemm, P. (2004). *Meediasüsteem ja meediakasutus Eestis 1965-2004*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Vihalemm, P., Kõuts-Klemm, R. (2017). *Meediakasutuse muutumine: internetiajastu saabumine*. Kasutatud 19.04.2024, <https://www.etis.ee/portal/publications/display/625043b7-5bff-4a2b-b726-2bad443beb94>

Voog, A., Hämmal, J., Esko, K., Seppel, K., Lauristin, M., Karu, M. ja Vihalemm, T. (2024). *Eesti ühiskonna lõimumismonitooring 2023*. Kultuuriministeerium. Kasutatud 18.05.2024, <https://www.kul.ee/EIM2023>

Watson, J. ja Hill, A. (2012). *Dictionary of Media and Communication Studies 8th edition*. London: Bloomsbury Academic.

LISA 1 – Intervjuukava ajakirjanikele

Põhiküsimused

1. Kuidas kirjeldaksite kohaliku ajakirjanduse olukorda Narva piirkonnas?
2. Millised kohalikud venekeelsed ajalehed on Narvas olemas?
3. Milline on nende ajalehtede kättesaadavus ja kui palju need ajalehed maksavad?
4. Millised on ajalehtede põhilised sisulised suunad?
5. Kuidas hindate venekeelsete ajalehtede olulisust kogukonna jaoks?
6. Millised on peamised probleemid seoses kohaliku ajakirjandusega Narvas?
7. Millised võiks olla lahendused nendele probleemidele?

LISA 2 – Intervjuukava Narva venekeelsetele elanikele

Sissejuhatav

Mis on Teie vanus?

Kirjeldage oma sõnadega, milline on Teie arust ajakirjanduse roll demokraatlikus ühiskonnas.

Kirjeldage oma sõnadega, milline on Teie arust inforuum Narvas.

Kui elujõuline on Teie arust Narva kohalik ajakirjandus?

Põhiküsimused

1. Kui tähtis on Teie jaoks kohalik venekeelne ajakirjandus Narvas?
2. Millised on Teie ootused kohalikule ajakirjandusele Narvas?
3. Kuidas täidab kohalik ajakirjandus Teie ootuseid?
4. Kui informeeritaks Te peate iseennast Narva linnas toimuvate sündmuste ja otsuste osas?
5. Kui palju arvestab Narva linn Teie arust oma linna kodanikega?
6. Kui oluline on Teie jaoks, et Narva linna kodanikud hoiaksid end aktuaalsete ühiskonda puudutavate kursis?
7. Palun kirjeldage, kuidas ja kust kohast Te saate informatsiooni Narvas toimuva kohta.
8. Palun kirjeldage, kuidas ja kust kohast Te saate informatsiooni väljaspool Narva linna toimuva kohta.
9. Kui usaldusväärseks Te peate ajakirjanduslikku informatsiooni, mida tarbite läbi kohaliku Narva linna ajakirjanduse? *
10. Kui usaldusväärseks Te peate ajakirjanduslikku informatsiooni, mida tarbite läbi teiste allikate? *

* Informatsiooni usaldusväärseuse kohta küsisin lähtuvalt allikast, mida intervjueeritav kasutatava platvormi, allikana nimetas. Näiteks kui nimetati allikana kohalikku ajalehte, siis küsisin jätküküsimuseks, et kui usaldusväärseks ta seda ajalehte peab.

LISA 3 - lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Madis Kasemaa

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

Venekeelne ajakirjandus Narvas – selle olukord ja elanike ootused,

mille juhendaja on Ragne Kõuts-Klemm, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Madis Kasemaa

21.05.2024